

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 12. november 1959 kl. 10.

Møtet ble ledet av fung. formann, R ø i s e l a n d.

Til stede var av komiteens medlemmer: Røiseland, Vatnaland, Borten, Reinsnes, Dahl, Hegna, Wikborg, Solheim, Kildal, Bondevik, Hønsvald, Ingvaldsen, Paul Ingebretsen, Kjøs, John Lyng, Klippenvåg, Nordahl, Reidar Carlsen, Watnebryn, Meisdalshagen og Bøyum.

Dessuten deltok i møtet utenriksminister Lange, statsrådene Skaug, Løbak, Lysø og Holler.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: ekspedisjonssjefene Sommerfelt, Bjørn Larsen og Stokke og byråsjefene Bjørge og Holager.

Formannen: Eg synest det er naturleg at vi tek til med jordbruket fyrst. Det er kapitel V. Vi sprang over det sist, og det er på sett og vis eit nokså viktig kapitel. Landbruksministeren er også til stades. Etterpå synest eg det er rett at vi igjen tek fiskesektoren. Det er vel frosenfisken som er det mest aktuelle spørsmålet der. Etterpå fekk vi då høyre nærare kva medlemene har på hjarte og ynskjer å ta fram. Dersom ingen har noko mot ei slik ordning, går vi fram slik.

KAPITEL V. JORDBRUK.

Statsråd Løbak: Det fremgår av det utkast til konvensjon som ligger fore, at jordbruket – en kan vel ikke si spiller liten rolle, men at i relasjon til dette konvensjonsutkast er det som står om jordbruket, av beskjedent format. Årsaken til det finner en i det som en ser under kapitel V, nemlig at de aller viktigste, de aller fleste, så å si alle jordbruksvarer, bortsett fra noen svært få, er unntatt fra Frihandelsområdet og er registrert som jordbruksvarer. Det forenkler jo for så vidt saken når det gjelder jordbrukets relasjon til disse forskjellige tiltak som konvensjonen ellers trekker opp for Frihandelsområdet.

Det er jo også vesentlig å merke seg at det som embetsmennene her er kommet fram til, resulterer i at hvert enkelt medlemsland i sitt nasjonale arbeid med jordbruksproblemene kan drive slik det har drevet før, altså at den bestående jordbrukspolitik i medlemslandene kan føres videre.

Jeg vil der gjerne si at det er selvfølgelig ikke helt reservasjonsløst, idet det jo er klart at jordbruket ikke kan seile sin egen sjø i hvert enkelt medlemsland. Allerede nå foregår det et samarbeid mellom de faglige organisasjoner i jordbrukssektoren. Den konsultasjonsbestemmelse som finnes i kap. V, sier jo også at det skal foretas regelmessige eller årlige konsultasjoner, hvor medlemslandene skal drøfte utviklingen av handelen med jordbruksvarer innen forbundsområdet. Rådet skal «drøfte hvilke ytterligere tiltak som skal treffes under forfølgelsen av målsettingen i artikkel (x).» Det tyder på at det er slik at hvert medlemsland selvfølgelig kan drive sin nasjonale jordbrukspolitik på det grunnlag det i dag

driver på, men at man etter hvert skal forsøke å samarbeide dette.

Produksjonslinjene skal søkes samarbeidet, så man skal kunne skape friere omsetningsforhold for jordbruksvarer mellom medlemslandene. Men det som består i dag – det sies uttrykkelig – de ordninger hvert enkelt land har etablert seg med, skal være uberørt av denne avtale.

Her er et problem, som vi for så vidt har diskutert før, og som jeg har nevnt tidligere i forbindelse med forhandlingene om en bilateral avtale med Danmark. Det gjelder den subsidierte eksport av enkelte jordbruksvarer. For vårt land kan dette jo sies å spille en rolle, men i det store og hele, når man ser på medlemslandene under ett, vil vår medvirkning i den eksport være av ytterst beskjedent volum. På dette punkt har embetsmennene ikke kommet til enighet ennå. Det forutsettes at man skal drøfte dette spørsmål videre under ministermøtet i Saltsjöbaden eller Stockholm – hva det blir – og forsøke å komme fram til en endelig løsning. Danmark – det er jo Danmark som her er motpolen, får en si, til de øvrige land – forlanger absolutt standstill når det gjelder subsidiert eksport av landbruksprodukter, mens de øvrige medlemsland vil ha en ventil, idet de vil ha det definert slik at den subsidierte eksport som ikke er til skade for et annet lands jordbruk, skal kunne foregå. Det ligger på forhandlingsplanet, så det er ikke godt å si hvilket resultat man kommer til der, men jeg går ut fra at man også på det felt må søke å komme til enighet.

Det er også et annet problem, som likeledes var diskutert forrige gang jeg hadde den glede å være i komiteen: Det er enkelte produkter innenfor denne sektor som i dag er industriprodukter. Det er glykose, tørrmelk og ull. Glykose og tørrmelk er råstoffer til sjokolade. Men der er det ifølge konvensjonsutkastet full anledning til å bruke midler til å nedsubsidere prisen på disse råvarer til verdensmarkedets priser, slik at vår egen industri kan avta norske produkter etter verdensmarkedets priser. Derved elimineres den skadevirkning som det måtte sies å ha for vedkommende industri om den skulle kjøpe norske produkter til priser som lå over verdensmarkedets priser og konkurrere på verdensmarkedet med sine produkter. Denne ordning er godkjent i konvensjonen, og dermed skulle en kunne forutsette at midler kan skaffes til veie til denne nedsubsidiering.

Når det gjelder ullspørsmålet, er det det samme problemet der. Ull er også industrivare, ikke jordbruksvare. Men der vil jo også det samme problem melde seg, og der blir det da også samme anledning til å nedsubsidere råvareprisen på ull, slik at den kommer ned til verdensmarkedets pris vis-à-vis den norske tekstilindustri. Jeg skulle tro at det er i all fall vis-à-vis ullprodusentene en fullt tilfredsstillende ordning, og jeg skulle også tro det er en tilfredsstillende ordning vis-à-vis tekstilindustrien.

Det neste spørsmål som er tatt inn i konvensjonen, som står åpent, er spørsmålet om avtaler mellom medlemslandene. Det er jo allerede i dag opprettet slik bilateral avtale mellom Danmark på den ene side og henholdsvis Sverige, Storbritannia og Sveits på den andre, og vi har også for vårt lands vedkommende ligget i forhandling med Danmark om en bilateral avtale. Det var også nevnt forrige gang jeg var her. Det var ikke enighet da, og jeg kan vel si at det heller ikke er enighet i dag, om formen og innholdet i denne avtalen. Man må vente at Danmark

også overfor oss vil gjøre nye henvendelser for å få forhandlinger i gang. Hovedproblemet er vel der at Danmark gjerne vil kopiere den hovedbestemmelse som gjelder for det vis-à-vis Sverige og Storbritannia, og jeg forstår også Sveits, at et økt forbruk av jordbruksvarer, f.eks. i Sverige, skal dekkes ved import fra dansk jordbruk. En slik bestemmelse har vi sagt nei til. Vi har derimot tilbudt at vi skulle gå med på en suppleringsimport derfra av de varer som vi ellers ordinært importerer i jordbrukssektoren. Da kommer jo tollspørsmålet inn. Nå skal det forhandles videre om det. Jeg går for mitt vedkommende ut fra at hvis man her skal komme til noen enighet, må man fra norsk side være villige til å gå med på noen tollinnrømmelser overfor de jordbruksprodukter som vi ellers har hånd om innenfor jordbrukssektoren. Vi hadde sist gått med på 10 %. Kravet var 25 %, og det er altså dette som fremdeles ligger på forhandlingsbordet. Det er ikke godt å si om danskene her vil moderere sitt krav, eller om de vil fastholde det. Men jeg skulle tro at en eller annen form for avtale med Danmark må vi søke å komme til.

Når det gjelder suppleringsimport, må det for så vidt være like bra for oss å ta de nødvendige suppleringsvarer for å dekke behovet innenlands fra Danmark som fra andre land, men selvfølgelig vil det telle hvilket resultat man kommer til når det gjelder den tollreduksjon man skal forhandle om.

Jeg vet ikke om det er nødvendig for meg å si noe særlig mer. Det ligger faktisk ikke noe mer i utkastet til konvensjon for jordbruket. De problemer jeg har berørt, er de viktigste. Det siste ligger jo på forhandlingsplanet fremdeles, og det gjør også spørsmålet om den subsidierte eksport. Det vil bli avklart ved ministermøtet i Stockholm, og man må jo der søke å komme fram til en eller annen ordning når det gjelder den subsidierte eksport. Jeg kan ikke tenke meg annet.

Statsråd Skaug: Det gikk kanskje ikke frem helt tydelig at vi i Stockholm ikke skal forhandle om en bilateral avtale med Danmark, vi skal bare drøfte konvensjonen. De bilaterale forhandlinger kommer senere.

Statsråd Løbak: Jeg håper ingen misforsto meg dithen.

Borten: Jeg kan være enig med statsråd Løbak i at for jordbrukets vedkommende vil situasjonen ikke forandres i den grad som for andre næringer. Likevel er det noen få spørsmål jeg gjerne vil få stille og få avklaret.

Det første gjelder formuleringen i oversettelsen under punkt 1 a, (3) på side 30. Det gjelder målsettingen, og der står det:

«sikre dem som er sysselsatt i jordbruket en *tilstrekkelig* levestandard.»

Jeg stusset litt over ordet «tilstrekkelig», for det sier i grunnen ikke stort mer enn at de så vidt skal holdes i live. Nå står det i den engelske tekst: «adequate», og det sier jo noe annet. Jeg mener derfor at man i den norske tekst bør finne fram til en formulering som dekker det som er ment å skulle dekkes, så man ikke får det inntrykk som man får når det står «tilstrekkelig levestandard». «Tilfredsstillende» dekker heller ikke helt. Det må kunne gå an å bruke noen flere ord for å få fram det som er ment. Jeg tror det må kunne gå an å utdype det. Nå, dette var mer formelt.

Jeg håper det er enighet om selve innholdet, om realiteten i det som står der, og at dette ikke er noe tilsiktet fra norsk side.

Statsråd Skaug: Jeg skal bare minne om det som ble sagt sist, at denne oversettelsen er gjort i all hast, og det kan være språklige rettelser å foreta på mange steder. Dessuten er det imidlertid et faktum at uttrykket «adequate» i den britiske tekst ikke er så helt enkelt å oversette med ett ord til norsk, men det er en sak vi får se på.

Borten: Så står det – for å ta det i rekkefølge – om avtaler mellom medlemslandene under 2, b:

«Kopier av disse avtaler samt enhver avtale som endrer førstnevnte avtaler skal etter undertegning straks tilstilles de andre medlemsland og bekreftet avskrift deponeres hos den svenske regjering.»

Nå har jeg hørt at det antagelig finnes avtaler f.eks. mellom Danmark og Sverige, avtaler som ikke er kjent, men som mange mener finnes. Jeg vil for det første gjerne høre om det er forenlig med hele opplegget at det inngås sådanne bilaterale – kan jeg si hemmelige – avtaler, eller om det er meningen at også de skal bli kjent for de øvrige land, og at kopier også av dem skal tilstilles de andre medlemsland og oppbevares slik som det står her, om dette med andre ord også omfatter sådanne – man kan si underavtaler som man formodentlig har gått til.

Statsråd Skaug: Jeg kan oppklare det punkt. Det er meget enkelt. Vi har kjent, og vi har også gitt denne komite den underretning vi har hatt om de avtaler som hittil er inngått. Ingen av disse avtaler er endelig formulert. Det vil skje i forbindelse med avslutningen av selve konvensjonsarbeidet, og alle de inngåtte bilaterale avtaler vil da bli deponert sammen med konvensjonen. Noen hemmelige avtaler ved siden av vil ikke finnes.

Borten: Så kommer neste punkt, om eksportsubsidier. Statsråd Løbak presiserte nå at danskene går veldig hardt inn for standstill om subsidiert eksport. Det er et spørsmål her jeg gjerne ville ha avklaret. Statsråd Skaug nevnte i sin redegjørelse på side 16 at bestemmelsen her skulle også gjelde for eksport til land utenfor området. Jeg skal få sitere:

«De samme land motsatte seg til å begynne med et dansk forslag om at standstill-regelen også skulle gjelde for eksport til land utenom forbundet. Da man imidlertid fra dansk side hårdnakket insisterte på sitt forslag, fant de andre land å måtte gi etter på dette punkt, idet de fra dansk side fikk medhold i at kriteriet for eventuell klage måtte være hvorvidt den subsidierte eksport skadet et annet medlemsland.»

Jeg mener at det kanskje kunne være ønskelig med en klarere formulering, så at en for det første fikk oppklaret hva det gjelder. Jeg har forstått det slik at det gjelder ikke for subsidiert eksport til land *utenom området*, og da bør det i tilfelle komme klart fram i formuleringen.

Statsråd Skaug: Det har vist seg at det fremdeles er uklarhet på dette punkt. Vi må gå ut fra at danskene vil bringe den sak opp igjen i Stockholm i neste uke. På svensk side er man kommet til at det ikke bør være noen regler for subsidiert eksport til tredje land, og i og med at det er situasjonen, må man regne med at denne sak kommer opp til diskusjon der.

Borten: Jeg vil gjerne høre hvilken oppfatning Regjeringen har her.

Statsråd Skaug: Vi har, som de andre medlemsland, ment at subsidiert eksport til land utenom EFTA-området ikke bør gå inn under denne konvensjons bestemmelser.

Borten: Enig i det. – Det er et punkt til. Det gjelder sprit. På side 78 i annekset, ved ex 22.09, er nevnt unntagelser fra jordbrukslisten. Der er nevnt whisky, gin, genever, potetbrennevin osv. Men så står det i en merknad at sveitsisk produksjon likevel skal være jordbruksvare. Jeg vil gjerne stille det spørsmål hva grunnen er til at sveitserne har fått sin produksjon inn som jordbruksvare, mens annet brennevin av samme styrke skal være industrivare.

Statsråd Skaug: Jeg tror at byråsjef Holager kanskje kan svare på det.

Byråsjef Holager: Det var Sveits som presset så på med Kirsch-brennevinet sitt. Men da sveitserne nødig ville gjøre vanskeligheter for andre, satte de opp en liste hvoretter whisky, gin og alle disse finere brennevinene skulle være frihandelsvarer. De var ikke redde for konkurranse fra området, men de var redde for den konkurranse som ville oppstå hvis og når man kom til forståelse med De seks. Det er særlig konkurransen fra Tyskland og Frankrike sveitserne tenker på.

Når det gjelder potetbrennevin, er Danmark sikkert meget hårdt ute etter å få det som frihandelsvare. Dansk aquavit er jo et kjent eksportprodukt. Nå har vi, som også statsråden nevnte, anledning til i denne forbindelse å nedsubsidiere norske poteter til verdensmarkedets pris. Det er fullt ut godtatt. Hva denne pris i tilfelle blir – det blir kanskje den danske pris – det vet vi ikke. Det er ikke så mange som lager brennevin av poteter. Å snakke om industribeskyttelse er ikke så lett i frihandelsmiljøet borte i Stockholm, men så langt at de norske brennerier får samme potetpris som de danske, så langt kan vi gå med subsidieringen. Det er helt på det rene.

Borten: Men brennerisprit er industrivare etter dette? Er det klart?

Byråsjef Holager: Ja.

Borten: Det vil altså si at vi får vanskeligheter på den sektor?

Byråsjef Holager: Vi har en avtale mellom Vinmonopolet og brenneriene, som varer til 1967. I Danmark har man en lignende avtale, men den varer bare til 1962. Danskene har tatt forbehold inntil avtalen utløper. Vi må kanskje også fra norsk side ta et lignende forbehold.

Borten: Avtalen vår er altså ti-årig?

Byråsjef Holager: Ja, den utløper i 1967.

Borten: Så er det iskrem. Brun og hvit iskrem er kommet på forskjellige lister. Er det mulig å få formuleringen der slik at det ikke blir noe problem?

Byråsjef Holager: Jeg får si som kontorsjef Solbraa sa i går i det såkalte Getz Wold-utvalget: Dette er en skjønnhetsplett. Hvorvidt en skjønnhetsplett er noe man ikke liker, eller noe man vil ha, kan jeg ikke si, men jeg er enig med hr. Borten i at dette er av disse rare kompromisser som så lett kommer i stand. Når det gjelder den såkalte brune iskremen, som det er sjokolade eller kakao i, viser det seg ved undersøkelser i Fellesmeieriet at norske barn fortrinnsvis velger den hvite. Det går bare 5 % av den brune.

Men denne sak vil jeg gjerne ta opp igjen. Jeg tror vi skal kunne finpusse listen. Det er mange rare ting der, så jeg tror nok at det kanskje kan være håp om å få ordnet dette.

Kjøs: Når det gjelder det som etter min oppfatning er hovedspørsmålet, nemlig om det er så at denne konvensjon ikke er til hinder for at vi kan følge de retningslinjer som er lagt opp for vår jordbrukspolitikk, så oppfattet jeg landbruksministerens uttalelser i dag som en bekreftelse på at dette er slik.

Når det gjelder den subsidierte eksport av jordbruksvarer, mener jeg at man bør holde fast ved det standpunkt som våre forhandlere har tatt, at denne standstill-regelen ikke bør gjøres absolutt, at man må ha adgang til å fortsette denne eksport i den utstrekning den har vært drevet før, og at regelen ikke bør gjelde eksport til tredje land. Det forstår jeg er vårt standpunkt, og jeg er enig i at man bør søke å opprettholde det.

Jeg har merket meg at listen over landbruksvarer må sies å være ganske fullstendig. Det er nevnt her et produkt som ikke er med, nemlig ull. På ull er det jo noen toll, og det kan da være av interesse å få høre hvordan det kommer til å virke når ullen går over til å bli frihandelsvare. Det vil jeg gjerne få litt nærmere rede på.

Så har jeg også merket meg at potetbrennevin er ført opp under frihandelsvarer. Men der har jeg tenkt på den avtale mellom jordbruksbrenneriene og Vinmonopolet som foreligger, og som er vedtatt av Stortinget. Den er jo inngått før frihandelskonvensjonen settes ut i livet, og må vel som andre avtaler fra før den tid bli stående. Dessuten må det jo være den samme adgang som allerede er nevnt – det var visst av byråsjef Holager – til for poteter, som for glykose og tørrmelk, å

nedsubsidiere prisen på råstoffet til verdensmarkedets pris, så noen egentlig vanskelighet skulle det ikke behøve å oppstå på det punkt.

Så var det de videre forhandlinger som skal føres, det blir vel da vesentlig med Danmark for vårt vedkommende. Det er suppleringsimporten som da kommer i forgrunnen igjen. Der mener jeg man bør bli stående ved suppleringsimport. Det er det vi kan strekke oss til, men ikke til, som i den svensk-danske avtale, å dekke vårt økte forbruk fra Danmark. Dette mener jeg er et meget vesentlig punkt. Jeg har tidligere sagt at jeg anser det standpunkt våre forhandlere har inntatt på det område, for tilfredsstillende, og det mener jeg bør opprettholdes.

Så er det tollinnrømmelsene som vil bli krevet. Der har jeg forstått det slik at tollnedsettelse eller hel fjernelse av tollen på enkelte landbruksvarer vil komme til å gjelde varesorter hvor vi har hånd over det kvantum som skal importeres, og at tollnedsettelse eller tollfjernelse da heller ikke skulle virke pristrykkende på det norske marked, men i grunnen innebære at det eksporterende land – altså Danmark – vil kunne få anledning til å ta en noe høyere pris enn det ellers får for sine varer ved eksport. Det kan jo ikke vi egentlig ha noe særlig å bemerke til, når det ikke virker uheldig på vårt eget marked.

Det var det jeg foreløpig hadde å si, men jeg vil gjerne få høre litt nærmere om hvordan dette forholdet for ull kommer til å stille seg, idet det der er en tollbeskyttelse som nå vil komme til å falle bort.

Statsråd Løbak: Som jeg sa, er det anledning til å nedsubsidiere den faktiske ullpris – råvareprisen overfor tekstilindustrien – til verdensmarkedets priser, og vanskelighetene for de norske tekstilfabrikker ved i konkurransen med den utenlandske tekstilindustri å bruke norsk ull skulle da falle bort. Råvareprisen som må betales, kommer jo inn i bildet når det gjelder det ferdige produkt også. Man skulle kunne ordne saken på denne måten og det er akseptert i konvensjonen at en slik ordning skal kunne gjennomføres.

Når det gjelder det andre spørsmålet, om poteter, så svarte for så vidt byråsjef Holager på det. Vi har jo denne avtalen som varer til 1967, og den kan ikke endres på grunnlag av denne konvensjon. Det er som byråsjef Holager også nevnte, anledning til å nedsubsidiere prisen på poteter i samsvar med det som konvensjonen her inneholder.

Kjøs: Får jeg bare lov å spørre: Vår ullpris vil altså ikke bli influert av dette?

Statsråd Løbak: Ikke til produsenten.

Statsråd Skaug: Jeg mener at vi er nødt til her ikke bare å tenke på det norske jordbruks interesser, men også på norsk tekstilindustri interesser. Vi må også i forbindelse med andre råstoffer fra jordbruket tenke på at vi kan ikke godt når vi gir industrivarer frihandelsstatus, samtidig ordne oss på en slik måte her i landet at industrien ikke kan konkurrere fordi den må betale overpris for sine råvarer.

Vi har hatt vanskeligheter med ullsaken i mange år. Nå er saken delvis ordnet, men vi har hatt den – etter vår oppfatning, etter Handelsdepartementets og Industridepartementets oppfatning – ganske meningsløse situasjon at når vår konfeksjonsindustri og vår tekstilindustri forsøkte å komme inn på eksportmarkedene, måtte de importere sin ull, for når de bearbeidet varene i fabrikkene og eksporterte dem igjen, fikk de tollrestitusjon for importert ull, mens de på grunn av den norske ullordning ikke kunne bruke norsk ull for sine eksportvarer. Om man på den måten fremmer norsk ullproduksjon, forekommer meg høyst tvilsomt, men hele dette systemet må man jo i alles interesse se å finne en annen ordning på, for den ordning vi har hatt, er etter min oppfatning ganske meningsløs. Nå er det noe bedre. Dette er et internt problem, men det er klart at en må søke å finne en løsning på dette på en eller annen måte.

Borten: Det ble sagt her at en inngått avtale står ved makt. Jeg sikter da til avtalen mellom Vinmonopolet og brenneriene. Men hvis vi inngikk en avtale nå før ratifiseringen, skulle da den stå ved makt ubegrenset?

Statsråd Skaug: Vi har en avtale som gjelder til 1967. Vi kan ikke nå plutselig gå hen og lage en avtale på dette område som skulle vare til år 2000. Jeg synes man må være tilfreds med at avtalen varer til 1967. Så får man søke å finne en løsning på det problemet innen 1967, hvis man kan gardere seg på den måten.

Wikborg: Det må være klart at vi kan ikke klokken fem på tolv lage en spesialavtale som også skal gjelde for andre. Men jeg er også enig i at den inngåtte avtale løper sin tid ut, og at den ikke kan affiseres.

Jeg er meget betenkt med hensyn til dette at vi skal binde oss i forhold til tredje land. Jeg vil gjerne vite om det er andre varer som også kommer i samme stilling, hvor vi altså ikke bare binder oss overfor syvmaktsområdet, men også binder oss utover det. Jeg synes det er et høyst urimelig krav fra danskene, og at vi på det bestemteste må motsette oss det.

Med hensyn til suppleringsimporten har jeg sant å si ikke oversikt over hvorledes den kan komme til å virke, men jeg kunne tenke meg at dette i gitt tilfelle kunne være et handelspolitisk middel av stor verdi for oss, for å få solgt varer som det ellers er vanskelig å selge, f.eks. overfor østblokken når det gjelder noe av våre vanskelig omsettelige sildeprodukter, rogn og hva det kan være. Hvis vi kunne ha en viss frihet der, tror jeg derfor det ville være en fordel i frihandelsforhandlingene. Men det er kanskje et punkt hvor vi er nødt til å møte våre danske venner.

Statsråd Skaug: Jeg vet ikke av noen annen vare hvor vi er i en tilsvarende situasjon som denne. Dette gjelder utelukkende den subsidierte eksport til tredje land. Spørsmålet om subsidiert eksport av andre varer til tredje land er det overhodet ingen som har tatt opp. Det betyr at hvis man ellers har økonomiske muligheter for å drive subsidiert eksport av varer til andre land, kan man gjøre det. Her har problemstillingen vært den at Danmark gjerne har villet få de andre land til å gå med

på ikke å fortsette med den subsidierte eksport til tredje land. Det er da fremdeles en forhandlingssituasjon, hvor vårt standpunkt er gitt. De handelspolitiske relasjoner til f.eks. de øst-europeiske landene kan nok spille en rolle, men en forsvinnende rolle, i forhold til alle de handelspolitiske muligheter vi har gitt opp ved å liberalisere hele vår import for øvrig.

Fung. formann: Avtalen med Danmark vil vel kome seinare. Vi kan vel faktisk sjølve passe tidspunktet når den skal kome opp.

Det var for resten sagt her, så vidt eg forstår, at avtalen mellom Sverige og Danmark gjekk ut på at danskane skulle dekkje det auka forbruket av jordbruksvarer i Sverige. Men er det heilt rett? Dei skal dekkje ein del av det auka forbruket av jordbruksvarer. Var det fastsett nokon prosentsats?

Byråsjef Holager: Nei, de skal få en andel.

Fung. formann: Det svenske jordbruket har altså tatt atterhald om å dekkje ein del av det auka forbruket sjølv, og det vil sikkert lette saka for oss når vi skal ha ein avtale med Danmark.

Borten: Det er en detalj jeg gjerne vil spørre om. Er det en ren tilfældighet at eggalbumin er kommet på industrilisten, eller er det en lapsus? Jeg vil gjerne bringe det på det rene.

Byråsjef Holager: Jeg tror det var et produkt Danmark satte mye inn på å få med der. Det var mye kamp fram og tilbake om det.

Borten: Det er forhandlet om det altså?

Byråsjef Holager: Ja.

KAPITEL VI. HANDEL MED FISK OG ANDRE MARINE PRODUKTER.

Fung. formann: Så var det spørsmål om vi skulle prøve fisken igjen, fyrst og fremst frosenfisken, men elles heile dette kapitlet. Vi tar då sjølv sagt både kapitlet og noten til kapitlet.

Ingvaldsen: Når det gjelder fisken, har vi her særlig diskutert forholdet til Storbritannia. Hvordan er det med forholdet til Sveits og Østerrike? Vi har tidligere hatt en del ferskfiskeksport til Sveits, f.eks., så vidt jeg vet. Det er ikke utenkelig at det der ligger et latent marked. Berøres forholdet til Sveits av dette, eller kan man inngå bilateral avtale?

Statsråd Skaug: Gjelder det ferskfisk eller frossenfilet?

Ingvaldsen: Alt sammen. Vi vil gjerne selge så mye som mulig dit.

Statsråd Lysø: Når det gjelder det sveitsiske marked, er det ikke der noen kvantitative restriksjoner. Det er minimale tollsatser som i og for seg ikke har skaffet noen særlige vanskeligheter, og vår oppfatning er at Sveits vil avvikle disse ganske beskjedne tollsatser. Det gjelder både ferskfisk og frossenfisk.

Ingvaldsen: Jeg er ikke så inne i dette, men det forekommer meg at det ikke egentlig fremgår av denne generelle avtalen. Det burde vel i tilfelle være bilaterale ordninger både med England og med Sveits, og eventuelt andre land.

Statsråd Lysø: Så vidt jeg skjønner hr. Ingvaldsens spørsmål, kan jeg svare at det er klart at det ikke er noe til hinder for at man fra norsk side kan inngå en bilateral avtale med Sveits f.eks. for leveranse av fersk fisk, altså fisk som ikke er industrielt bearbeidet vare, i et frihandelsområde. Der tror jeg ikke det er noen vanskeligheter, for de har interesse av å få importert fisk.

Statsråd Skaug: Jeg forstår situasjonen slik at for de fiskeprodukter som det nå blir bestemt skal behandles som industrielt bearbeidet produkt, gjelder konvensjonens bestemmelser. Så står det også i konvensjonen at for de andre fiskeprodukter skal denne organisasjon innen utgangen av 1961 legge frem forslag om hva man kan gjøre for å lette handelen også med disse produkter. I tillegg til det kan vi naturligvis i neste omgang i GATT forhandle med britene om en eventuell reduksjon av ferskfisktollsatsen. Det er det ingen ting i veien for. Noen kvotebegrensning for ferskfisk har vi ikke i Storbritannia i øyeblikket. Det er et fritt marked, og det er en tollsats på 10 pst. En annen er situasjonen innenfor flere av seksmaktslandene, hvor vi jo har kvotebegrensninger som er ganske betydelige. Alt det blir jo som det var, eller blir gjenstand for forhandlinger.

John Lyng: Får jeg lov å reise et eller to mer formelle spørsmål, bare for å få klarlagt forholdet. I noten til artikkel B, side 34 er det brukt dette nøkkeluttrykket: «I tilfelle det inntreffer en fundamental endring i konkurranseforholdene» osv. Det er helt på det rene at en endring i fiskerigrensen omfattes av dette uttrykket. Men det er vel like klart at britene også i en gitt situasjon kan påberope seg at dette uttrykk dekker andre endringer i konkurranseforholdene. Jeg forstår godt hvorfor man ikke direkte snakker om endring i fiskerigrensen, og at man har valgt et slikt uttrykk. Men har det ikke voldt noen bekymring for forhandlerne at britene i en gitt situasjon kan påberope seg andre grunner til å suspendere denne kvoteordning i kontrakten?

Statsråd Skaug: Det man hele tiden har snakket om, har vært fiskerigrensen. Våre forhandlere har også hatt streng beskjed om ikke direkte å snakke om fiskerigrensen i det hele tatt. Det er for å imøtekomme oss dette uttrykket er valgt. Hvis man på norsk side skulle ønske å få dette uttrykk erstattet med «endring i fiskerigrensen», tror jeg ikke det skulle volde vanskeligheter.

John Lyng: Det har ikke vært noe tegn som tyder på at britene har andre situasjoner i baktanke?

Statsråd Skaug: Nei.

John Lyng: Det neste er en liten kontraktsteknisk detalj, men jeg vil gjerne peke på den. Det var en av våre skarpsindige jurister som gjorde oppmerksom på det. Det gjelder artikkel D, som inneholder forbud mot økning av tollsatsene på importen fra de øvrige medlemsstaters territorium av de varer som er oppført i vedlegg E. Dette forbud mot økning av tollsatsene går jeg ut fra også skal gjelde overskytende eksport av frossenfilet, altså eksport utenom kvotene. Men akkurat denne ene vare er unntatt i vedlegg E. Man bør vel der bruke en litt annen formulering av denne bestemmelsen. Jeg bare gjør oppmerksom på det, så man kan være klar over det når dette skal settes opp endelig.

Statsråd Skaug: Kanskje ekspedisjonssjef Sommerfelt vil svare på det?

Ekspedisjonssjef Sommerfelt: Det er naturlig at man ikke kan henvise til frossenfilet i vedlegg E, i og med at vi jo går inn for at den skal komme inn som frihandelsvare allerede fra begynnelsen av overgangsperioden. Visstnok er det så at vi har akseptert tanken om «peril point», altså en faregrense, men vi regner i og for seg ikke med at vi skal komme over denne grensen. Hvis det er så at vi kommer opp til denne grense og får ytterligere eksport, kan det bli aktuelt å erlegge toll i Storbritannia. Men det måtte vel da bli en forhandling i den omgang, når vi er kommet opp til dette faremoment. Men forutsetningen er at for fileten skal tollene avvikles, og den skal heller ikke kunne gjeninnføres etter 1970, når overgangsperioden er over.

John Lyng: Men det er vel en forutsetning for all forhandling at tollene for en eventuell overskuddseksport av fileten ikke skal økes?

Statsråd Skaug: I forhold til de 10 pst. som er i dag, er den bundet i GATT. Det er et punkt man kan være oppmerksom på. Det er aldri falt noen inn at dette ville bli gjort.

John Lyng: Poenget er at i vedlegg E er regnet opp alle artiklene utenom frihandelssektoren, og at det er foretatt en omhyggelig unntagelse for frossenfisk. Når det i artikkel D vises til vedlegg E, så viser artikkel D altså ikke til frossenfilet. Dette er det lille kontraktstekniske poeng, men hvis man er oppmerksom på det, er det en lett sak å finne en løsning på det.

Ingvaldsen: Man må unnskylde at jeg kommer tilbake til forholdet mellom de forskjellige land. Hvis jeg har forstått dette riktig, har vi under forhandlingene

praktisk talt ikke oppnådd det ringeste likeoverfor England. Når det gjelder frossenfisken, vil britene beholde en meget lav kvote, som i grunnen ikke hører hjemme i et frihandelsområde, og de vil også ellers beholde tollsatsene. Vi har også likeoverfor Sverige det problem at man der har toll, og – så vidt jeg skjønner – vil vi, hvor ordningen nå generelt skal beholdes, få det samme problem likeoverfor Sverige. Det er vel ikke utenkelig at man kan oppnå en annen ordning med Sverige gjennom bilateral avtale?

Statsråd Skaug: Jeg tror det er ganske usannsynlig. Dette har vi drøftet med svenskene over flere år, og det har ikke vært tale om å få det til.

Ingvaldsen: Jeg synes man burde ha for øye at det samme problem har man vel i større eller mindre grad også overfor andre land, f.eks. Sveits og Østerrike. Jeg kan i det hele tatt ikke fri meg fra det inntrykk at våre fiskeriinteresser er det blitt tatt særlig lite hensyn til av de andre land i denne avtalen. Vi har der faktisk ikke oppnådd noe som helst, og fiskeriene er vel tross alt en av våre viktigste næringsveier.

Statsråd Skaug: Jeg kan fremdeles ikke forstå at man mer eller mindre sier at det ikke er oppnådd noe som helst når f.eks. etter denne ordningen over 70 pst. av Norges eksport av fisk og fiskeprodukter til Storbritannia vil bli tollfri. Da må det være noe sterkt uttrykt når man sier vi ikke har oppnådd noe som helst.

Ingvaldsen: Er det noe bedre i forhold til det vi har nå?

Statsråd Skaug: For hele hermetikken, som har meget høyere tollsatser og som går under meget større beløp enn frossenfisk.

Ingvaldsen: Der har man den mulighet – det er, så vidt jeg skjønner, hva fagfolk på dette område synes å mene – at hermetikkproduksjonen i kvantum vil reduseres, mens frossenfisken vil øke. I all fall har jeg oppfattet det slik at man betrakter utviklingen på lengre sikt sånn at frosne varer etter all sannsynlighet vil bli en hovedartikkel i fremtiden.

Statsråd Skaug: Til det kan man kanskje få lov å bemerke at dette ikke er substituerbare varer. Man har ansjos, gaffelbiter og disse tingene på den ene siden og frossenfisk på den annen. Man kan ikke i og for seg, fordi man ikke i tilstrekkelig grad har fått utvidet mulighetene for frossenfisken, påstå at ikke hermetikken spiller noen rolle, og at økningen i frossenfisk vil innta plassen for ansjos og gaffelbiter. Vi har ikke lagt skjul på at vi mener det bør være et bedre resultat for frossenfisken, men jeg vil allikevel mene at det som det her er lagt opp til, er en god del bedre enn det så å si ingen ting som hr. Ingvaldsen snakker om. Jeg tror kanskje det er bedre å få høre fiskeriministerens vurdering av dette.

Statsråd Lysø: Jeg tror ikke det vil være riktig å fremholde, som hr. Ingvaldsen gjør, at vi ikke har fått noe resultat for fisken som i det hele tatt kan karakteriseres om en rimelig løsning. Selv om visse ting ved dette utkastet til konvensjon ikke er så bra og så gode som vi har ønsket, tror jeg det må slås fast at vi har oppnådd betydelige resultater ved at sild- og fiskehermetikk, skalldyrhermetikk, reker, sild- og fiskemel, fett av marint stoff osv. vil komme inn i frihandelsområdet.

Når det så gjelder frossen fileten, som vi også snakket om sist vi hadde møte i utenrikskomiteen, vil jeg si at utkastet naturligvis ikke er tilfredsstillende. På den annen side mener jeg at et kvantum på 18 000 eller 20 000 tonn fremover til 1970 i og for seg er et tilfredsstillende kvantum. Jeg tror trygt jeg kan si at innenfor rammen av dette kvantum har vi muligheter for å ekspandere når det gjelder frossenfileten, på en måte slik at vi ikke vil ha noen vanskeligheter. Vi kan neppe følge opp noe mer. Selv om dette kvantum gjelder for de tre skandinaviske land, skal vi være oppmerksom på at Danmark for sitt vedkommende først og fremst har den spesielle vare flyndrefilet, som vi ikke har noe større av, og som Storbritannia heller ikke har noe større av. Danmark kan skaffe et betydelig kvantum av denne vare, men det vil allikevel begrenses ved råstofftilgangen. Man kan ikke si at danskene vil ha stadig større muligheter for tilgang av flyndreråstoff. Norge skulle derfor stå meget godt med hensyn til å utvikle sin fileteksport innen rammen av 18 000 eller 20 000 tonn f.eks. fram til 1970. Videre mener jeg det må være mulighet for, at vi, som jeg nevnte sist, kan få hevet minimumskvoten på 7 500 tonn fra 1960 eller 1962.

Når det gjelder de andre land, har ikke Sverige under disse forhandlinger tatt opp spørsmålet om at de f.eks. for sin del vil påberope seg eller gjennomføre en kvote i likhet med Storbritannia. Jeg har grunn til å anta at man på det svenske marked får fri adgang til å selge fileten uten at man blir møtt med en lignende kvantumsbegrensning som den Storbritannia har gått så sterkt inn for sitt vedkommende.

Med hensyn til Sveits og Østerrike så er de interessert i å få fisk, så de vil overhodet ikke reise spørsmålet om kvantumsbegrensning for sitt vedkommende.

Man skulle da totalt sett stå meget gunstig når det gjelder kvantum. Det som volder en del bekymringer er det andre forbeholdet som Storbritannia har reist i denne forbindelse, og som refererer seg til «en fundamental endring av konkurranseforholdene», altså i forbindelse med en eventuell utvidelse av fiskerigrensen. Men det er et spørsmål som vi fra norsk side ikke vil drøfte konkret med britene. Det må etter vårt syn stå ut til vi har fått resultatet av Genèvekonferansen, og så får man da komme tilbake til det. Det blir da i tilfelle Storbritannia som får utspillet. Vi får da vurdere saken under den nye synsvinkel. Blir det et slikt resultat av Genèvekonferansen at det åpner adgang for oss til å utvide vår territorialgrense og fiskerigrense til henholdsvis 6 + 6 sjømil, vet vi da hvor vi står, og vi kan da vurdere saken på nytt i relasjon til den betydning som fileten har. Men jeg vil understreke at hvis man kan få akseptert en kvote på 18 000 eller 20 000 fileten, så mener jeg at det er et kvantum som vil være tilfredsstillende for oss i de nærmeste årene fremover.

Kildal: Det gjelder artikkel D, som i sin helhet står i klammer. Det betyr altså at det ikke er enighet om den, og jeg ville gjerne spørre hvilken sjanse det er til å få de klammene radert bort. Er det noen mulighet for det i de videre forhandlinger?

Statsråd Skaug: Det er jo det som er hensikten med den siste forhandlingsfasen. Vi har jo for ordens skyld satt klamme om hele avsnittet. Det er noen som har noen klammer om bestemte avsnitt, men vi har satt klamme om alt sammen, fordi vi ikke har godtatt noe av det.

Kildal: Men artikkel D betyr jo at f.eks. britene ikke skal kunne sette i verk ytterligere kvantitative restriksjoner på import av norsk ferskfisk, og ikke skal kunne øke tollene utover hva den er i dag. Er det noen sjanse til å få en sånn ordning i stand? For det er jo også noe, så vidt jeg kan forstå.

Statsråd Skaug: Det er en av de ting det skal forhandles om.

Statsråd Lysø: Om dette vil jeg si at man fra norsk side naturligvis må gjøre det som er mulig for å få det klart i konvensjonen at det innenfor et frihandelsforbund ikke skal være adgang til i all fall når det gjelder fisk – jeg holder meg til den – å forhøye de nåværende tollsatser for fiskevarer som kommer inn under de bestemmelser hvorefter det skal betales toll. Det gjelder et eventuelt kvantum av frossen filet som overstiger maksimumskvantumet, og det gjelder for ferskfisk. Der må man være forberedt på å måtte betale 10 pst. toll, inntil man eventuelt kommer fram til enighet om en gradvis avtrapping, slik som vi har tatt sikte på. Spørsmålene skal jo behandles av Rådet i løpet av 1961 med sikte på å komme fram til en avtrapping og en friere status også for de øvrige fiskevarer. Men det vil naturligvis fremstille seg som en nærmest umulig tanke for oss at man innenfor dette område skal kunne ha adgang til å forhøye tollene utover det den er, og jeg tror jeg kan si at det fra norsk side vil bli satt meget inn på at man får klarhet om de spørsmål som knytter seg til den klamrede artikkel D.

Statsråd Skaug: Det vil selvsagt også danskene gjøre for jordbruksvarenes vedkommende.

Ingvaldsen: Hvilke land er det som holder så sterkt på denne klamderen, da? Altså, hvem er det som ikke vil gå med på artikkel D?

Statsråd Skaug: Det er Storbritannia. Dette er en spesiell britisk reservasjon.

Kildal: Jeg spurte fordi jeg forstår det slik at reservasjonen betyr at Storbritannia for frossenfiskens vedkommende skal kunne ta represalier i tilfelle av at vi utvider fiskerigrensen. Men hvis artikkel D ikke kommer inn, vil de også kunne innføre hvilke som helst kvantitative restriksjoner eller tollrestriksjoner overfor så å

si all norsk fisk. De kan møte en utvidelse av fiskerigrensen ikke bare med å føre frossenfisken ut av frihandelsordningen, men også med faktisk å stenge tilgangen for norsk fisk på det britiske marked.

Statsråd Skaug: Jeg nevnte her sist at hvis vi ensidig går til en utvidelse av fiskerigrensen til 12 mil, er det min bestemte oppfatning at det vil bli møtt med mottrekk i alle land hvor vi selger fisk. Det er ikke noe spesielt norsk-britisk problem.

Fung. formann: Så vidt eg skjøna fiskeriministeren, reknar han med at det skulle vere nokså gode voner om å få heva den skandinaviske kvoten til 18 000 – 20 000 tonn. Vel, det er sjølv sagt eit svært lyspunkt. Men så har eg lagt merke til at det er tatt inn eit atterhald om at det kan bli gitt subsidiar for fisk som blir produsert til frosen fiskefilet. I fyrste omgang vil vel dei norske fiskarane seie at det er heilt utmerkt, for di vi på statsbudsjettet yter over 20 millionar kroner i subsidiar til ymse fiskeri, og vel då kan halde på med det. Men medaljen har den baksida at det er engelskmennene, så vidt eg forstår, som har funne på at ein skal ha med dette om subsidiar på frosenfisk. Då må ein straks spørja: Dersom England går den vegen å subsidiere sin fiskefilet, kan det vel bli nokså vanskeleg for oss? Det ligg nokså nær å tru at vi ville ha stått oss på om det atterhaldet ikkje hadde kome, men det er vel ikkje så heilt enkelt å få det ut når fyrst engelskmennene har sett seg på det. Men då kan vi faktisk rekne med at vi kan få visse vanskar dersom dei subsidierer sterkt her.

Statsråd Skaug: Det spørsmålet har en helt annen side: Er man på norsk side villig til å fraskrive seg enhver adgang til å subsidiere?

Fung formann: Ja, eg skjønar det. Men då reiser det spørsmålet seg: Kva tener dei norske fiskeria på det? Det er sjølv sagt eit vanskeleg spørsmål, men eg lurar på om ikkje dei norske fiskeria vil tene på at vi avviklar subsidiane over statsbudsjettet, framfor at engelskmennene har høve til å subsidiere sin fiskefilet. Eg er ikkje så mykje fagmann at eg kan svare på det, men det er i all fall eit spørsmål som det er grunn til å vurdere – dersom det er noko sjanse til å få vekk dette atterhaldet, men det er no eit anna spørsmål. Dersom engelskmennene har sett seg på at dei skal ha rett til å subsidiere, er det vel ikkje lett å få forandring.

Statsråd Lysø: Det er klart at dette spørsmål har sin baksida, slik som formannen sier. Når Storbritannia har gått inn for at man skal ta med dette forbeholdet om at det skal kunne gis subsidier på frossenfilet – så vidt jeg vet, er det bare for denne ene av frihandelsvarene de har foreslått subsidieringsadgang – er grunnen følgende: Britene ser det slik at hvis f.eks. Norge, eller Danmark for Grønland – Færøyene og Island har jo utvidet til 12 mil – går til å utvide sin fiskerigrense til 12 mil, vil briteres konkurransevilkår når det gjelder råstoffet bli vanskeliggjort i forhold til disse landene. Det er ut fra den vurdering de har tatt det forbehold at de i en slik situasjon kanskje vil stå overfor å måtte gi subsidier for å

beskytte deres egne fiskerier i konkurransen. Jeg tror ikke at det fra Storbritannias side er tenkt på at man her skal gi subsidier rent generelt, under like konkurranseforhold.

Selv om jeg kan være enig i hr. Røislands hovedresonnement, tror jeg at det med tanke på stillingen i fiskerinæringen i dag og i de nærmeste år fremover vil være vanskelig fra norsk side på det nåværende tidspunkt å gå inn for det standpunkt at subsidier ikke skal gis. For vi skal være oppmerksomme på at hvis man ikke tar med forbeholdet om adgang til subsidiering, står man fra det tidspunkt frihandelsområdet settes i verk, overfor det forbehold at den avtrapping av tollsatsene som skal gi de norske fiskerier en økonomisk stimulans skal skje i løpet av 10 år, mens subsidiene blir tatt bort med en gang. Hvis man skal gå inn på det spørsmålet, mener jeg at man i all fall må vurdere om det ikke da må være riktig at subsidiene utvikles parallelt med tollsatsene over et tidsrom av 10 år, for ellers vil næringen komme i en vanskelig situasjon. Jeg skjønner ikke hvorledes vi da skal kunne håndtere det.

Målsettingen er jo at vi skal komme bort fra statstilskudd, og vi håper at det må lykkes. Men i de nærmeste to – tre årene fremover tror jeg det vil være vanskelig for oss å gå bort fra subsidier i fiskerinæringen. Det er også et spørsmål hvorledes vi skal håndtere det rent internt. Når det gjelder de vareslag som ikke kommer med i frihandelsområdet kan vi altså gi subsidier. Men det vil bli uhyre komplisert å skille det ut i næringen, slik at det for den fisken som går til frossefiletproduksjon, ikke skal kunne gis subsidier, mens det skal kunne gjøres for den øvrige fisk. Selv om jeg på mange vis kan dele formannens synspunkt rent generelt, tror jeg det vil være vanskelig for oss å innta det standpunkt å gå inn for at dette forbeholdet skal tas ut.

Fung. formann: Eg er einig med fiskeriministeren i at vi kjem bort i store praktiske vanskar. Eg skjønar godt det, men eg ville likevel gjerne ha lufta spørsmålet reint generelt, for det er vel ein ting som vi kjem til å møte i framtida.

Ein annan ting med det same: Vi kan vel ikkje subsidiere dei reine frihandelsvarer innanfor fiskerisektoren heller – når det gjeld hermetikken t.d. – men korleis vil det så stille seg i praksis med tilskot til garn m.v., vil det gå?

Statsråd Lysø: Det regnes ikke som subsidier.

Fung. formann: Statstilskot til reiskap blir ikkje rekna til subsidiar. – No vel.

Statsråd Lysø: Jeg vil gjerne tilføye at jeg tror at i den utstrekning det er mulig for oss, bør vi når vi står overfor å måtte gi støtte til næringen, i sterkere grad gå over til å gi støtte til nedskrivning av driftsutgiftene, istedenfor å gi direkte tilskudd på varen.

Vatnaland: Eg skjønar fiskeriministeren slik at han finn dette kvantumet som har vore nemnt når det gjeld frossefileteksport til Storbritannia, tilfredsstillande

for norsk eksport. Eg skjøna han slik i forrige møtet at han hadde vanskeleg for å tenkja seg korleis det kvantumet som har vore nemnt, 7 500 tonn i 1961-62, kunne delast på dei nordiske land. Eg var einig med fiskeriministeren der, eg kunne heller ikkje gjera meg opp noka meining om korleis det kunne la seg gjera å koma til ei tilfredsstillande ordning med det. Men det same blir vel tilfellet også om kvantumet blir auka. Fordeling er då òg noko som dei nordiske landa skal bli einige om, etter det eg har skjøna framstillinga her. Det står på s. 18 i utgreiinga frå handelsministeren:

«De skandinaviske land måtte frivillig begrense sin eksport av frossen filet, slik at den ikke nådde mer enn 7 500 tonn i 1961-62, og det ytterste maksimum måtte senere ikke overstige 20 000 tonn.»

Vil det seia at det skal bli ei gradvis stigning der, utlikna på dei forskjellige år, slik at det blir noko som det skal forhandlast om år for år, eller skal det gå automatisk? Det måtte vel i så fall forhandlast mellom dei nordiske land for kvart steg som det aukar, om korleis det skulle bli å fordela. Det ser nokså problematisk ut for meg, i all fall, korleis det skal kunne skje.

Statsråd Skaug: Det som ble referert av hr. Vatnaland, er et britisk forslag som vi sa vi ikke kunne godta, og så har vi stillet motforslag, som nå er under behandling i London og som den britiske regjering vil drøfte i morgen. Vi har derfor overhodet ikke ønsket å gå inn på dette britiske forslaget, fordi vi har ansett det som helt ugjennomførlig. Vårt standpunkt har vært at vi skal ha en kvote som er så pass rommelig at den vil dekke vårt eksportbehov.

Det britene er opptatt av, er den frykt som øyensynlig gjør seg gjeldende i store kretser i Storbritannia, for at det nå plutselig vil komme veltende på dem store mengder frossenfisk. Det vil jo slett ikke skje, for det foreligger ikke et slikt råstoffgrunnlag for vår filetproduksjon at en så stor økning overhodet er tenkelig. Men det britene derfor igjen har vært opptatt av, er å få fastsatt noe som kan være en garanti. Hvis kvoten settes for lavt, og det blir press på den, vil spørsmålet om en oppdeling av kvoten bli aktuelt. Vi mener derfor at det vi må søke å finne frem til, hvis man skal ha en kvotebestemmelse, er en bestemmelse som går ut på en viss kvote som skal være det punktet som varsler at nå må forhandlinger tas opp. Og vi mener at dette bør tilgodese de britiske interesser, som ligger nettopp i det forhold at de er redde for en stor eksport som vi ikke tror vil komme. Vi er derfor av den oppfatning at det forslag som nå er lagt frem for den britiske regjering, fullt ut må tilgodese hensynet til deres etter vår mening noe overdrevne frykt for hva som vil kunne komme til å skje.

Vatnaland: Eg var fullt klår over at dette var eit britisk framlegg, og eg hadde derfor også tenkt seinare å høyra om fiskeriministeren eller handelsministeren i dag kan gje nærare opplysning om kva det norske framlegget går ut på. Det kunne vera av interesse, når ein her står så tvilande overfor alt det som ligg føre, å høyra kva det er vi byd.

Statsråd Lysø: Jeg kan si at det motforslaget som fra norsk side nå er lagt fram for britene, går ut på at man skal ha et maksimumskvantum på 25 000 tonn – uten noen nedre startgrense – som skal gjelde fra det tidspunkt traktaten trer i kraft, i overgangsperioden fram til 1970. Vi mener at hvis vi kan oppnå det, vil det være fri adgang for både Norge og Danmark til å utvikle en større produksjon av fileten – i all fall adgang for oss, danskene har jo bare begrenset adgang til å utvikle produksjonen. Norge vil da få full adgang til å utvikle produksjonen i den grad vi makter det, når vi tar hensyn til råstofftilgangen. Vi skal jo også dekke en rekke andre felter på eksportmarkedet når det gjelder fisk, og så vidt jeg kan skjønne, er det helt utenkelig at vi i tiden fram til 1970 overhodet kan komme i den situasjon at en ramme på 25 000 tonn vil bli for trang for oss sammen med Danmark og Sverige. Sverige produserer jo ikke fileten av nevneverdig betydning til eksport. De dekker jo heller ikke sitt eget innenlandsmarked. Det gjør riktignok danskene med sin flyndrefilet. Men 25 000 tonn anser jeg som tilfredsstillende fram til 1970.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne nevne en sak som er kommet noe i bakgrunnen i hele diskusjonen, men som det er vel verd å nevne. Det er det forhold at vi gjennom denne ordningen har vår første sjanse overhodet for å få bort importavgiften på frossenfileten i Sverige, som jo er et stort og viktig marked for norsk frossenfilet, og hvor begrensningen i dag gjennom importavgiften skaper betydelig større vanskeligheter for oss enn 10 pst. toll i Storbritannia.

Kildal: Får jeg lov å spørre handelsministeren om det ikke er så at vår interesse i å få frossenfisken inn i denne konvensjon, også er knyttet til en eventuell mulighet av en tilkobling til Tollunionen på et senere tidspunkt. For hvis ikke frossenfisken er med da, er det vel lite sannsynlig at den kommer med.

Statsråd Skaug: Det har vært et vesentlig moment for oss hele tiden. For det er ganske klart at hvis vi nå dropper det hele og sier at dette er ikke tilfredsstillende, vil ikke ta med noe på grunn av usikkerheten, og dermed ikke får dette inn i denne konvensjon, så skal man senere under forhandlinger med De seks ha de største vanskeligheter med å få gjort noe.

Vatnaland: Eg seier takk for dei opplysningane eg fekk om motframlegget frå norsk side. Eg skal vedgå at det kan ha mykje for seg, men kor langt ein kan koma der, får no tida visa. Men når Regjeringa no har gått til å forhandla om eit slikt kvantum, er det då under føresetnad av dette som ein finn i noten på s. 34 i utkastet, at ein frå norsk side ikkje skal gjera noko som kan føra til at det skjer «en fundamental endring i konkurranseforholdene for fiskerinæringen», slik som engelskmennene no set så mykje inn på – det vil seia med fiskerigrensa?

Statsråd Lysø: Til det vil jeg si som min personlige mening at i de forhandlinger som skal finne sted om «havets folkerett» i Genève til våren, må Norge delta uten noe sideblikk på det forbehold som er tatt fra britenes side. Som

jeg allerede har nevnt: Hvis Genèvekonferansen fører til at engelskmennene mener at de har en saklig grunn til å påberope seg at det er oppstått eller vil oppstå en fundamental forandring i konkurranseforholdene, vil man fra norsk side på nytt kunne vurdere saken ut fra det utgangspunktet. Det er min mening om denne saken.

Fung. formann: Fleire har ikkje bede om ordet. Kan vi då rekne med at vi er ferdige med kapitel VI?

Statsråd Skaug: Hvis det overhodet var mulig, ville forhandlerne sette pris på å få en meningsytring fra komiteens side om hva vi bør gjøre. Det ville være til stor hjelp for oss om vi kunne få en rettleiding.

Wikborg: Jeg har et lite spørsmål. Jeg vil gjerne spørre om våre forhandlere har vært inne på tanken om hvordan det skal gå med import av maskiner og maskinanmerkningen i frihandelsområdet. Jeg går ut fra at hele frihandelsområdet vil bli betraktet som «norsk fremstillingsmarked» med hensyn til maskinanmerkningen i fremtiden – altså at maskiner fremstillet f.eks. i Sverige eller i England, som kan innføres tollfritt her, vil bli betraktet som maskiner som fremstilles i Norge. Jeg kunne tenke meg at man tar det standpunkt. Men fra hvilket tidspunkt skulle det i tilfelle gjelde? Må det ikke være så at det under ingen omstendigheter kan gjelde før vi er kommet inn i full tollfrihet med våre partnere i Syvmaktsområdet? Dette har ganske stor betydning for tysk maskineksport til Norge.

Fung. formann: Eg synest det må vere rett at vi fyrst gjer oss ferdige med fisken, og så får vi kome tilbake til andre spørsmål seinare, mellom andre det hr. Wikborg no tok opp. Så vidt eg skjøna handelsministeren, var det fyrst og fremst når det gjaldt fiskesektoren han gjerne ville høyre kva komiteen meiner.

Statsråd Skaug: Ja, det er det vanskeligste punktet, og der ville det være til god hjelp å få en meningsytring.

John Lyng: Handelsministeren ville gjerne ha en reaksjon når det gjaldt fisken. Da vil jeg si at jeg for mitt vedkommende er enig i det hr. Kjøs sa i går. Selv om man ikke er fornøyd med den utforming avtalen har fått når det gjelder fiskeriproduktene, vil det vel ikke være praktisk realpolitikk å la hele avtalen strande på det. Jeg er også enig i at man bør ta med disse bestemmelsene om fiskeriproduktene – av mange grunner. Man bør altså ikke godta konvensjonen ellers, og sjalte dem ut, man bør ha dem med. Men jeg vil også si meg enig i det hr. Ingvaldsen har vært inne på, at noen så avgjort gunstig løsning for den norske fiskerinæring representerer ikke denne avtalen, og vi har jo gått ut fra at i de avsluttende faser av forhandlingene vil våre forhandlere gjøre alt som står i deres makt, både for å komme frem til en bedre ordning med kvotefastsettelsene og for å

prøve om mulig å finne en for Norge gunstigere utforming av denne noten om fundamentalt endrede konkurranseforhold.

Å si noe mer enn dette på det nåværende tidspunkt kan man vel ikke vente at vi skal gjøre.

Statsråd Skaug: Kunne jeg få stille et tilleggsspørsmål? – Hvis vi skulle få en bedre utforming av denne noten når det gjelder uttrykket «fundamental endring i konkurranseforholdene», vil det da bety at man ville foretrekke at vi nevner fiskerigrensen spesielt?

John Lyng: Nei, det tror jeg ikke vil være riktig.

Statsråd Skaug: Men at vi heller skulle forsøke å få det ut, altså?

John Lyng: Ja, prinsipalt det, selvfølgelig. Men subsidært kan det vel bli tale om forbedringer i forhold til det som foreligger – f.eks. om man fikk bort bestemmelsen om at det må være enstemmighet for å få frossenfisken fra frihandelsseksjonen. Det er vel kanskje meget vanskelig.

Statsråd Skaug: Etter hele opplegget i konvensjonen ville det innebære at man ved flertallsvedtak da skulle pålegge et land en fremtidig forpliktelse som det på det nåværende tidspunkt har sagt at det bare kan godta på den og den betingelse. Det vil ikke være et spørsmål om fortolkning av konvensjonens bestemmelse, det ville bryte med hele systemet i konvensjonen.

Fung. formann: Som eg har sagt før, er eg også einig med hr. Kjøs i at vi ikkje kan la spørsmålet om vår tilslutning til frihandelsområdet vere avhengig av korleis det går med frossenfisken, for resultatet blir at går vi ikkje med i frihandelsområdet, får vi korkje selt industrivarer eller frossenfisk – for å sette det på spissen. Det synest eg må vere heilt klårt.

Vi er vel komne fram til ei tilfredsstillande ordning når det gjeld hermetikk. Når det gjeld frossenfisken, er ordninga vel, som vi alle saman er klare over, ikkje så god som vi skulle ynskje henne. Men for meg står det slik at vi her er komne i den situasjon at vi faktisk har valet mellom noko eller ingenting. Og då synest eg at vi får prøve å fylgje det opplegget som fiskeriministeren har skissert her. Kunne han greie å få ein skandinavisk kvote på bort imot 20 000 tonn – og han nemnde no 25 000 tonn – så var vel i grunnen sorga sløkt der.

Det som vi då har som det vanskelege og ømme punktet, er spørsmålet om fiskerigrensa, når det eingong kjem. Men kan fiskeriministeren greie det talet han nemnde, vil det altså vere tilfredsstillande inntil den dagen då fiskerigrensespørsmålet melder seg.

Wikborg: Jeg er stort sett enig i det som har vært sagt nå. Jeg mener det er en avgjørende fordel for oss å få frossenfisk inn i konvensjonen, slik som det i og

for seg er fastslått – og så får vi da ta en dag ad gangen. Hvor vidt man ville ha kunnet oppnå noe mer ved på et tidligere tidspunkt å ha stått steilere og forsøkt å tvinge England før valget, vet jeg ikke, men der vi i dag står, mener jeg for det første at vi må gå med i frihandelsområdet, og for det annet at det er en så stor fordel å ha frossenfisk med at det ikke kan komme på tale å ta den ut av det hele for å slippe det engelske forbeholdet. Så det forekommer meg at situasjonen for så vidt er enkel som vi i grunnen bare har en ting å gjøre.

Hønsvald: Det har vært sagt her at vi har oppnådd svært lite når det gjelder fisken, og det kan naturligvis se slik ut. Men vi skal jo huske på at alle hele tiden har vært klar over at nettopp det spørsmålet var det aller vanskeligste. Jeg vil minne om litt av sakens utvikling. Da vi behandlet dette spørsmålet i Stortinget, uttalte fiskeriminister Lysø at hvis vi ikke fikk frossenfileten inn som frihandelsvare, måtte vi ta vår stilling til frihandelsforbundet opp til overveielse. Han fikk støtte av nokså mange talere i Stortinget, og de uttalelsene som falt der, både fiskeriministerens og de andre, ble selvfølgelig kjent i England. Jeg synes man må innrømme at det presset som da ble lagt på denne saken, var så sterkt som det overhodet kunne bli, og resultatet er altså blitt at vi har fått med frossenfileten som frihandelsvare, om enn ikke på slike vilkår som vi helst ønsket det. For det første har englenderne tatt dette forbehold som det har vært snakket om her, og for det annet er den kvoten som er fastsatt som en slags begynnerkvote alt for lav.

Jeg er stort sett enig i de synsmåter som vår fiskeriminister har gitt uttrykk for her, og jeg føler meg nokså sikker på at våre forhandlere vil gjøre hva de kan for å bedre vilkårene nettopp på dette område. Forhåpentlig vil vi da kunne nå i all fall noe bortimot det som fiskeriministeren har stillet opp som et norsk ønskemål – en kvote i løpet av overgangsperioden på 18 000, 20 000 eller 25 000 tonn. Det er de tallene som har vært nevnt, og de vil alle så vidt jeg har forstått, dekke det vi kan regne med å være interessert i å eksportere til England i løpet av denne overgangsperioden. Vi får som sagt håpe at man kan nå nokså langt opp til det ønskemålet som man har sagt.

Men jeg er også enig med dem som har sagt at spørsmålet om frossenfileten ikke kan være utslagsgivende for vår tilslutning til frihandelsområdet. Tingene må ses i sammenheng, og selv om det er et overordentlig viktig område det her dreier seg om, kan man ikke la saken falle på det spørsmålet.

Vatnaland: Eg vil berre for min eigen del ha sagt at eg fullt ut deler det synet som handelsministeren har halde fram tidlegare og streka under no i dag, at ei utviding av fiskerigrensa ikkje kan skje utan at det får fylgjer for vår fiskeeksport. Det meiner eg ein lyt ha for augo her. Og når ein forhandlar om dette – som eg skjønar at ein no gjer – må det vera under den føresetnaden at Norge ikkje då, utan omsyn til kva resultat det vert i Genève, gjev grunn til at Storbritannia om eit år eller to veltar heile ordninga. For då vil vi stå verre enn noka tid før – især dersom det vert ei samansmelting av Dei seks og Dei sju.

Noko ut over det kan det ikkje vera naudsynt å seia. Eg er fullt klår over kor viktig det er å få frosenfileten med – og han *er* komen med, det er så, men på vilkår som er langt i frå tilfredsstillande – og at det er endå viktigare at han er med ved ei eventuell samansmelting. Men det må ikkje vera under slike føresetnader frå norsk side at ein seinare kan velta det heile ved å gå til ei utviding av fiskerigrensa på ein slik måte at det vil få dei største fylgjer for oss.

John Lyng: Hvordan vil denne kvoteordningen i relasjonen England – de skandinaviske land formelt bli innpasset i hele avtalekomplekset? Vil den komme som et eget avtaledokument eller vil den bli innpasset i selve konvensjonen eller som en note der?

Statsråd Skaug: Til å begynne med da dette ble drøftet var vår innstilling den at vi overhodet ikke kunne ha dette inn i konvensjonen og at regjeringene overhodet ikke kunne påta seg noen som helst forpliktelser. Vi sa at en eventuell kvantumsbegrensning fikk være en sak mellom eksportørene og de britiske importører. Dette er nå blitt drøftet frem og tilbake. Det er ennå ikke tatt noe standpunkt til det, men det vil vel måtte komme enten som en note eller som en protokoll i tilslutning til ministermøtet i Stockholm i neste uke. Foreløpig har ikke vi hatt noen spesiell preferanse hverken for den ene eller den andre løsning, det avgjørende for oss har vært at regjeringene – av mange grunner – ikke burde bli for involvert i dette. Og hva man til syvende og sist skal kunne gjøre med det, vil i høy grad avhenge av Danmarks stilling. Den danske regjering har jo i øyeblikket ingen som helst muligheter for å garantere noe, og det har vi da også pekt på overfor britene.

John Lyng: Jeg spurte fordi en tanke har streift meg – det er kanskje alt for optimistisk, men jeg kan jo nevne det: hvis dette ble gjort i form av en tilleggsavtale utenfor det øvrige avtalekompleks, var det ikke da noen mulighet for å få fjernet også dette forbeholdet i punkt 1 fra noten, og få det over i denne tilleggsavtalen med britene? Slik at altså selve konvensjonen ikke inneholdt det forbeholdet, men at det var et forbehold som britene tok vis-à-vis de tre skandinaviske land. For da ville man ikke få den skadevirkning av det at det fikk betydning i videre relasjon, da ville det bli begrenset til forholdet mellom britene og Norge, og man ville oppnå å bevare frosenfileten som frihandelsprodukt først i relasjon til svenskene og senere i relasjon til De indre seks.

Statsråd Skaug: Vi skal gjerne undersøke muligheten for det, men jeg kan med en gang se en formell vanskelighet ved det. Denne noten gir nemlig en viss beføyelse til Rådet, og da er det visse grenser for hvor langt ned i undergrunnen man kan gjemme en slik note. Men vi skal gjerne se nærmere på om det kan gjøres.

Hegna: Finnes det noen annen vare innenfor det område som konvensjonen behandler eller som behandles i det hele tatt, om hvilken det sies at den kan få

frihandelsstatus betinget og inntil en viss grense, eller er det bare frossenfileten det gjelder? Har det overhodet vært drøftet for noen annen vare?

Wikborg: Er det ikke så at svenskene og danskene også er interessert i det forbehold? De vil jo nødig at vi skal utvide vår fiskerigrense, og derfor vil det også støte på en reell motstand fra i all fall svenskenes side.

Statsråd Skaug: Det er en reell situasjon, som jeg gjorde rede for i Stortinget, at her har vi fått godtatt frossenfisken som industrivare under disse forutsetninger. Om vi så forandrer vår fiskerigrense og den situasjon som her er omhandlet inntreffer, vil man kunne risikere at frossenfileten blir tatt ut igjen. Det er klart at man i Danmark, hvor man ikke har tenkt på å gå til noen forandring av fiskerigrensen, ikke vil se med noen særlig glede på det. Skal man først ha denne varen inn som industrivare, er spørsmålet om fiskerigrensen ikke lenger et bilateralt norsk-britisk spørsmål i relasjon til denne konvensjon, da er situasjonen der ikke anderledes enn for alle andre industrivarer, og da blir spørsmålet om vi ønsker å ta konsekvensene av at frossenfisk skal være industrivare.

John Lyng: Det er jo vanskelig for oss som ikke har fulgt forhandlingene her å kunne vurdere mulighetene for en fortsatt nyansering i dette, men jeg synes faktisk det måtte være umaken verd å forsøke, for britenes interesser er jo begrenset til hvilken virkning en slik fundamental endring skal utløse for den britiske status, og britenes interesser vil for så vidt da være sikret hvis dette ordnes i form av en bilateral avtale mellom Storbritannia og Norge. Jeg forstår godt at både danske og svenske interesser kanskje også taler for å ha et visst press på Norge til ikke å forandre fiskerigrensen, men det har jo vært snakket atskillig om hvor meget sterkere de skandinaviske land ville stått hvis de hadde forhandlet samlet her, og dette ville fremby en utmerket anledning til å anføre et konkret eksempel overfor svenskene og danskene.

Statsråd Skaug: Som sagt, vi skal gjerne forsøke dette, men jeg kan ikke si noe om hvordan det vil gå.

Kjøs: Når det gjelder det spørsmål handelsministeren reiste, har ikke jeg noe å føye til det jeg sa sist, hvor jeg ga min tilslutning til det standpunkt som fiskeriministeren da oppsummerte, og som jeg syntes var det riktige standpunkt å ta ved slutfasen i behandlingen av denne saken.

Men det jeg egentlig forlangte ordet for nå, var dette spørsmålet som også har vært nevnt av handelsministeren, om å ta fiskerigrensesaken direkte inn i denne noten under kap. VI. For at mitt syn på det skal være helt klart, vil jeg si at det vil jeg fraråde. Jeg tror det ville stille våre representanter ved sjøgrensekonferansen i Genève i en ufri stilling, og der mener jeg at våre representanter må hevde det synspunkt som er riktig og nødvendig for å oppnå ordnede rettstilstander på havet.

Det er det vi må søke å oppnå ved denne sjøgrensekonferansen, og da må vi, som fiskeriministeren sa i dag, ikke skjele til det som står i denne noten her.

Statsråd Skaug: Jeg vet ikke om ekspedisjonssjef Sommerfelt kunne svare på herr Hegnas spørsmål om hvorvidt det finnes andre varer hvor det er spesifikke kvantumsrestriksjoner i relasjon til godkjennelse som frihandelsvare.

Ekspedisjonssjef Sommerfelt: Der finnes ingen andre spesifikke varer hvor en slik begrensning kan gjøres gjeldende. Men derimot har vi artikkel 28 i konvensjonen, om vansker i spesielle sektorer, hvor et land kan gå til stopp av importen når det skjer en import som skaper alvorlig arbeidsløshet i en innenlandsk industrigren. Men det er en rent generell bestemmelse som kan settes i verk. Vi har hatt i tankene om vi kanskje kunne få britene til å krype inn under denne artikkel 28 i forbindelse med frossenfileten. Men det vil de ikke gjøre, for de vil ikke påta seg eventuelt å bevise at denne importen har skapt de vanskene som er kriteriene i artikkel 28.

Statsråd Skaug: Man kan kanskje til det også føye dette synspunkt at det heller ikke er noen annen frihandelsvare hvor noe land har betinget seg adgang til å foreta seg noe som hvis det skjer vil endre konkurransevilkårene.

Reinsnes: Jeg er heller ikke tilfreds med den stilling frossenfisken etc. er kommet i, men i betraktning av forholdene tror jeg også det er riktig å ta den stilling fiskeriministeren har skissert, under forutsetning av at man kan få økt kvantumet til i all fall 20 000 tonn. På lang sikt tror jeg utvidelsen av fiskerigrensen har så meget å bety at det ikke er så sikkert hva en vil tjene mest på med tiden – å få frossenfisken med eller å få utvidet grensen. Men jeg går ut fra at om vi ikke står helt fritt, må vi allikevel kunne utvide grensen, og så ta spørsmålet opp på nytt når det måtte komme.

Statsråd Skaug: Det vil kunne komme helt automatisk etter avslutningen av sjøgrensekonferansen i Genève. Hvis den her forutsatte situasjon oppstår, står det oss i tilfelle ganske fritt å ta frossenfisken ut av konvensjonen og heller gå til en utvidelse av fiskerigrensen – der vil vi stå fullstendig fritt. Så for så vidt taper vi ingen mulighet ved å gå med på dette forbehold så lenge det er ganske klart at våre forhandlere i Genève vil stå helt fritt i relasjon til det som står i denne konvensjon.

Fung. formann: Vi er vel nå ferdige med dette kapitlet. No har jo herr Wikborg reist et spørsmål og herr Ingvaldsen har bedt om ordet, men før vi går inn på det, vil eg gjerne spørja om det er nokon som kjenner nokon eigenleg trong til å gå tilbake til dei kapitel vi drøfta i siste møte – artiklane 1 – 18. – Då reknar vi oss ferdige med dei, med det atterhald at spørsmåla frå herr Wikborg og herr Ingvaldsen kan koma inn på noko der. Vi tar då det spørsmålet herr Wikborg reiste fyrst.

Wikborg: Jeg kan forenkle mitt spørsmål, men det er kanskje så at handelsministeren er fullt klar over innholdet av det?

Statsråd Skaug: Nei, jeg må innrømme at jeg ikke er det.

Wikborg: Det var det jeg også hadde inntrykk av, derfor vil jeg få lov å presisere det på ny.

Når vi nå får maskinanmerkningen inn igjen fra 1. januar 1960, vil man kunne få tollfrihet for importerte maskiner av en type som ikke fremstilles i Norge. Når vi er ferdige med overgangsperioden, vil slike maskiner innføres tollfritt fra et hvilket som helst annet land i syvmaktsområdet. Vil da en slik maskin, som fremstilles i syvmaktsområdet, men ikke i Norge, bli betraktet tollmessig sett som en maskin fremstillet i Norge? Det ville altså føre til at hvis tyskerne eller franskmennene eksporterer til Norge en maskin som vi ikke fremstiller her, men som fremstilles i Sverige eller i et annet land i området, vil den bli belagt med toll. Og hvis det blir tilfelle, fra hvilket tidspunkt vil det da gjelde?

Statsråd Skaug: Hensikten med å etablere dette frihandelsforbundet er jo å skape en viss diskriminering mellom land innenfor og land utenfor. Men vi har jo samtidig når det gjelder tollsatsene utad, hele problemet med våre forhandlinger i GATT. Hva det etter hvert vil kunne føre til når det gjelder spesifikke tollsatser, vet vi ikke noe om.

Med hensyn til overgangstiden, hvordan man der skal operere med maskinanmerkningen og tollnedbyggingen vis-à-vis land innenfor og utenfor, vet jeg ikke om Finansdepartementet har tatt noe endelig standpunkt til det, men det kunne kanskje ekspedisjonssjef Bjørn Larsen kommentere.

Ekspedisjonssjef Bjørn Larsen: Så vidt jeg kan se er det opp til oss selv å velge hvilket system vi der vil ha, altså om vi vil praktisere en maskinanmerkning slik at det bare er de maskiner som det er tilsvarende produksjon av i Norge som det skal legges toll på når de kommer fra land utenfor området, eller om vi skal ta hensyn til maskinprodusentene også i de andre områdeland og ikke slippe inn tollfritt maskiner som vi riktignok ikke selv produserer, men som f.eks. Sverige produserer. Dette er jo et spørsmål om anvendelsen av vår ytre tolltariff overfor tredjeland, hvor vi står fritt.

Det som er bestemt innført fra 1. januar 1960 er maskinanmerkningen etter det gamle mønster, hvor man ikke trekker inn hensynet til avtalepartnerne, og foreløpig har ikke vi i Finansdepartementet tenkt igjennom om vi skulle gjøre noen endringer i det forhold.

Wikborg: Det er særlig for overgangsårene det har betydning, for jeg kunne tenke meg at hele frihandelsområdet fra og med 1970 vil betraktes som norsk område i relasjon til denne maskinanmerkningen. Det gjelder altså overgangstiden, og det er ganske betydelig interesser dette berører. Derfor ville det jo være av den

største betydning om man kunne få klarhet i hvordan Finansdepartementet ser på dette, i hvert fall for overgangsårene, fordi det ganske enkelt betyr at norske importører hurtigst mulig må se å sjalte over til intersyvmaktsforbindelser i stedet for som nå å ha en hel del forbindelser utenfor. Så det har meget stor økonomisk betydning, og klarhet bør det jo skaffes så snart som mulig.

Statsråd Skaug: Det vi inntil nå har vært vesentlig opptatt av, er å få konvensjonens bestemmelser utformet på en slik måte at dette i det vesentlige blir et indre norsk problem, idet vi dog samtidig må ta i betraktning at vi her går inn i et forpliktende samarbeid med andre land, hvor en av hensiktene dog er å skape et preferensielt område.

Fung. formann: Då er vi ferdige med det spørsmålet, og herr Ingvaldsen får ordet.

Ingvaldsen: Det gjelder artikkel 17, Offentlige foretak, på side 22. Her kommer vi inn på en praksis som man har hatt i alle land og som hos oss er gjennomført ved at man i alle konsesjonsbetingelser har hatt en bestemmelse om preferering av innenlandske produkter. Denne bestemmelse skal etter punkt 1 her være avvirket innen utgangen av 1969.

Vi har nå fått en melding, er det vel, fra Industridepartementet, som går ut på at man vil oppheve denne bestemmelsen, og ser man da på punkt 3, står det der at «medlemsstater skal sikre at det ikke innføres ny praksis av den art som er beskrevet i § 1 i denne artikkel». Jeg vil derfor gjerne høre hvilke muligheter man har for fortsatt å gi en viss preferanse for norsk produksjon.

Når jeg spør om dette, er det fordi jeg i de senere år har arbeidet en del med eksport og har sett hvordan firmaer i andre land håndterer eksportproblemene. Der viser det seg at de hemningsløst tar de prisene de kan oppnå både innenlands og utenlands når konjunktorene er gode, og når konjunktorene slakker av, går de ned med prisene. Vi har tilfelle nå som er meget aktuelle, hvor de faktisk plutselig senker nivået med 30 – 40 % for å få ordrene. Det vil si at en rekke norske fabrikker, som jo har måttet holde jevne priser også under de gode konjunkturer når man hadde anledning til å ta mer, nå blir møtt med priser som altså ligger så vidt langt under de normale priser at det skaper de største vanskeligheter.

Siden industriministeren nå er her, vil jeg gjerne spørre direkte hvordan han mener å kunne få den nye ordning som er foreslått, til å stemme overens med artikkel 17, punkt 3. Jeg vil også peke på artikkel 28, Vansker i spesielle sektorer og spørre om han mener den er slik avpasset at den kan benyttes i påkommende tilfelle hos oss.

Statsråd Holler: Det forslaget som man her har fremmet når det gjelder statens innkjøpspolitikk, kan vel være gjenstand for definisjon. Det tar i og for seg ikke sikte på å innføre mer proteksjonisme, det tar bare sikte på en annen måte å håndtere problemet på, en måte som vi mener er mer elastisk og som for så vidt kan

være riktigere, og en måte som også, så vidt jeg har forstått, er atskillig mer i samsvar med den måte som faktisk praktiseres i andre land, blant annet i Sverige. At da punkt 3 her skulle være til hinder for at vi legger om vår måte å håndtere disse problemer på, så lenge vi ikke i og for seg innfører et mer proteksjonistisk element, tror jeg personlig ikke. Vi må ha anledning til å foreta en omlegging av vår administrative måte her, hvis ikke omleggingen i seg selv tar sikte på å innføre en sterkere proteksjonisme.

Så kommer spørsmålet om den gradvise avvikling av den proteksjonisme man har, og her er vi selvsagt inne på et vanskelig punkt. I de land som her deltar, føres det jo på disse områder en utpreget restriktiv praksis. Det er helt på det rene at man i andre land på mange områder er atskillig mer hensynsløse enn vi er når det gjelder å favorisere egen industri. Det gjelder kanskje ikke minst innenfor den elektrotekniske sektor. Så slik som jeg vurderer situasjonen her vil vi i praksis i den nærmeste tiårsperiode ha adgang til å praktisere denne regel på en slik måte at vi varetar det vi mener er berettigede norske interesser. Hvis så en utenlandsk interesse føler at dette er i strid med konvensjonen, vil den ha anledning til å klage, akkurat som selvsagt vår eksportindustri må ha anledning til å klage, hvis f.eks. svenskene praktiserer sine bestemmelser på en restriktiv måte. Dette faller altså tilbake på en klage, og da er vi inne på den standardformuleringen som går igjen på mange punkter. Det blir da spørsmål om vår opptreden her kan sies å være slik at den kommer i strid med de fordeler som andre måtte ha lov til å vente seg av Frihandelsområdet. Det faller tilbake på denne standardformuleringen. Det vil da kunne bli grunnlag for en klage. Det vil gjelde utlendingers klage på oss, og det vil gjelde vår klage på utlendinger.

Ingvaldsen: Jeg forsto det slik at statsråden mener at den nye ordning her skulle bli mer elastisk, men ikke mer proteksjonistisk?

Statsråd Holler: Ikke på papiret i all fall.

Ingvaldsen: Men det som er det karakteristiske ved den er at den har ikke noen spesifikk avtale, og det er altså helt i det uvisse hvordan den skal praktiseres. Vi har jo en del etater, f.eks. Telegrafverket, som må sies å ha nesten som prinsipp at det ikke skal kjøpe norsk. Vi risikerer nesten å komme over i den samme posisjon over hele linjen med det nye forslaget. Jeg kan derfor ikke se det anderledes enn at sett fra industriens side må det være uhyre risikabelt at man akkurat nå ved inntredenen i dette syvmaktsområde gjør en hel omkalfatring og innfører en nyordning som i sin ordlyd er meget proteksjonistisk. Jeg kan ikke skjønne at vi kan unngå å få store vanskeligheter med andre land hvis vi innfører denne ordningen nå. Beholder vi den ordning vi har, skal den altså avvikles i løpet av en 10-årsperiode, og får vi en ny ordning, skal også den avvikles i løpet av 10-årsperioden.

Jeg vil gjerne føye til at industrien, særlig en del grener av den, vil bli utsatt for påkjenning. Når det gjelder jordbruket, har vi konstatert at det vil i grunnen ikke bli berørt. Fiskeriene vil heller ikke bli noe vesentlig berørt, men har ikke oppnådd

noe større. Når det gjelder industrien, må man imidlertid ta i betraktning at Norge er vel enten det minst eller nest minst industrialiserte land av De syv. Når vi ser på de andres produksjonskapasitet og evner, er vi rene lilleputten på flere områder. At det blir på industriområdet vi får de største påkjenninger, er vel derfor temmelig sikkert.

Statsråd Holler: La meg for det første få si at på eksperthold vurderer man situasjonen slik at den nåværende ordning med sine klare diskriminerende bestemmelser i teksten vil føre til at vi pådrar oss flere klager enn ved den nye ordning som også er meget elastisk og rundt formet.

For det annet vil jeg si at jeg er langt på vei enig med hr. Ingvaldsen i det han sa om Telegrafverkets politikk. Men jeg vil få lov å forsikre at Industridepartementet er interessert i at man i rimelig utstrekning kjøper norsk, og Industridepartementet skal i høy grad være representert i det utvalg som skal vurdere disse spørsmål.

Hegna: Når det gjelder St.meld. nr. 4 som det her har vært snakket om, og som ligger i finanskomiteen, er forholdet at den har vært laget ganske uavhengig av de ting som er kommet opp i dette konvensjonsutkast. Den er laget i fjor høst. Det kunne kanskje være grunn til å se på forholdet, om hvorvidt man skal fremme den eller ikke. Men det er vel ikke noe som naturlig kommer til behandling er på det nåværende tidspunkt. Jeg tror det var riktig at finanskomiteen hadde en konferanse med industriministeren om det spørsmål.

Fung. formann: Kan eg då gå ut frå at vi er ferdige med dette til og med artikkel 18.

Artikkel 19. Restriktive forretningsmetoder.

Ingvaldsen: Vi har jo her forferdelig lett for å se dette som ting som rettes mot oss, og at det er vi som skal oppheve våre restriktive forretningsmetoder. Men det er jo like viktig at vi får andre land til å gjøre det tilsvarende.

Selv om det ikke akkurat berører denne avtale, hadde jeg lyst til å høre hvordan Regjeringen har tenkt vi skal få organer til å vareta våre interesser i andre land? Vi må jo ha folk som kan følge med og prosedere våre saker. Vi er ikke tilnærmelsesvis så godt representert i andre land som de er hos oss. De andre har sine utbygde organisasjoner, ferdige salgsorganisasjoner for bedrifter, vi er atskillig dårligere stilt. At det praktiseres en hel del restriktive forretningsmetoder nå som hemmer vår eksport, er helt på det rene, men vi har ennå aldri hatt noen glede av våre myndigheter når vi har tørnet mot disse problemer.

Statsråd Skaug: Kanskje utenriksministeren vil svare på det, hvis hr. Ingvaldsen sikter til den økonomiske og diplomatiske representasjon ved våre utenlandske stasjoner.

Utenriksminister Lange: Våre handelsutsendinger og også Eksportrådets utsendinger kommer jo inn i bildet her. Handelsutsendingene ved våre diplomatiske stasjoner har fått pålegg om å følge med i praktiseringen av restriktive metoder og rapportere i alle tilfelle hvor dette berører norske interesser. prosedyren må da bli den at hvis man finner at det praktiseres metoder som er i strid med konvensjonens ordlyd og ånd, må vi ta opp klage over det i de organer som forutsettes opprettet under Rådet til slik klagebehandling. Det vil da vise seg etter som tiden går og vi vinner erfaring, om vi blir nødt til å bygge ut vår handelspolitiske representasjon ved våre ambassader og legasjoner ute.

John Lyng: Vi får heller bygge ut flere prisdirektorater.

Artikkel 20. Dumping og subsidiert import.

Fung. formann: Ingen har bede om ordet her. Vi er då ferdige med kapitel V og like eins kapitel VI.

Kapitel VII. UNNTAK.

Fung. formann: Det er vel naturleg at vi tar artikkelane under dette kapitlet under eitt.

Artikkel 26. Sikkerhetsunntak.

Artikkel 27. Betalingsbalanse-vansker.

Artikkel 28. Vansker i spesielle sektorer.

Wikborg: Når det gjelder selvfinansieringskravet for bestilling av skip, er det betalingsbalansevanskelighetene under artikkel 27 vi skal påberope oss der? Jeg går ut fra at både Sverige, Danmark og England vil være interessert i at vi oppgir det kravet?

Statsråd Skaug: Jeg nevnte dette nokså utførlig i min redegjørelse i Stortinget, fordi jeg var klar over at dette var noe som antagelig ville interessere. Det er omtalt på side 22, 2. avsnitt.

Betalingsbestemmelsen er etter vår oppfatning ikke tilfredsstillende når det gjelder det problem som foreligger i forbindelse med valutarisk finansiering av nybyggingskontrakter ute. Vi har hatt en hel del drøftelser med Rederforbundet om denne saken, og Rederforbundet er også, så vidt jeg forstår, enig i den problemstilling at betalingsbalanseklausulen, slik den er formulert, ikke er hensiktsmessig, fordi den først gir adgang til å kunne treffe tiltak i det øyeblikk det foreligger en akutt betalingsbalansesituasjon, når vi står i den situasjon at man må redusere på all import på lik måte. Med den sterke bølgebevegelse vi har i vår kontrahering, ville det bety at man i en viss situasjon ved en pro rata reduksjon av hele importen for det første ville være forhindret fra å kunne redusere på de

skipsbyggingskontrakter som var inngått. Det ville bety at man måtte foreta en drastisk reduksjon av importen av matvarer, råvarer og driftsmidler, dvs. at man ville da måtte risikere å redusere tilgangen på nødvendige råstoffer og driftsmidler til hele vår industri og hele vårt jordbruk.

Det er derfor helt anerkjent i OEEC, og under drøftelsene i Saltsjöbaden var det fullstendig enighet mellom alle delegasjoner om at dette var et særnorsk problem, og at det var rimelig og riktig at det kom inn en bestemmelse i tilknytning til denne konvensjonen som gjorde det mulig å ta vare på dette problem. Det er da, som jeg har nevnt i min redegjørelse, tenkt dekket på den måten at vi i en protokolltilførsel til referatet fra ministermøtet i Saltsjöbaden skal gi uttrykk for denne problemstilling som innebærer at så langt og i så stor utstrekning som det er nødvendig av hensyn til landets betalingsbalanse, skal vi kunne gjennomføre en selvfinansieringsordning for importen av skip. De andre lands delegasjoner har alle erklært at de ikke har noen innvendinger å gjøre mot dette, men de vil forbeholde seg adgang til å klage etter den alminnelige klageprosedyre hvis forholdene skulle endre seg, og vi må naturligvis ikke praktisere gunstigere finansieringsregler ved kontraheringer i land utenfor Frihandelsforbundet enn innen dette.

Det har fra Rederforbundets side vært uttrykt ønske om at man ikke spesielt skulle nevne skipsimporten. Vi var for så vidt også interessert i det, og vi har forsøkt å finne andre formuleringer. Men hvis man i denne protokolltilførsel brukte en generell formulering her, ville man også for andre områder ved store bestillinger av et eller annet slag kanskje kunne risikere at andre land ville føre en parallell argumentasjon. Det mente man ikke var riktig, og det var for så vidt også vi enige i.

Ut fra dette at det foreligger et særnorsk problem på grunn av den store opphopning av nybyggingskontrakter vi har i visse perioder, og på grunn av den måte nybyggingskontraktene finansieres på, har vi ment at det er fullt forsvarlig og til og med nødvendig at man ikke her fraskriver seg adgangen til å gjennomføre en slik opplåningsordning.

I dag er situasjonen den at det i praksis er en selvfinansieringsordning som vel for de aller fleste rederier stort sett er den samme som man hadde før krigen. Den er meget uheldig slik den nå må praktiseres, fordi vi har full frihet for importen av tørrlasteskip og ikke full frihet når det gjelder tankskip. Det er dog ikke 100 pst. selvfinansiering for tankskip i dag etter den måte hvorpå ordningen praktiseres. Slike rederier som har en blanding av tonnasje som medfører at de kan oppta lån på et tørrlasteskip og få godskrevet valutagoodwill som de kan bruke på tankskip, vil få stort sett en selvfinansiering som ligger på 40 – 50 pst. for nybygd tonnasje i utlandet. Det svarer stort sett til situasjonen som den var før krigen. Da ble omtrent halvparten av den importerte tonnasje finansiert ved opplåning utenlands.

Det ville i skipsfartspolitisk henseende være mye bedre om vi kunne endre den nåværende ordning og få en utjevning mellom de forskjellige kategorier av skip. Det har vi hatt oppe senest i sommer underhånden i OEEC. Vi har ikke ført det fram, fordi det foregår visse juridiske fortolkninger av liberaliseringskvoten som har skapt spesielle vanskeligheter, selv om man der også er klar over problemets innhold. Vi har da villet vente og se hvordan det gikk med disse forhandlinger før vi

tok denne saken opp. Men jeg ville tro at det er helt nødvendig for vårt land å ha en adgang til å foreta en utjevning i tid av det som disse nybyggingskontraktene kan medføre i relativt korte perioder.

Jeg kan nevne et eksempel: I år er vår skipsimport usedvanlig stor, og den kommer antagelig opp i 2,4 milliarder kroner. Det er kontrakter som ble sluttet for inntil 4 – 5 år siden, som det da er knyttet selvfinansieringsforpliktelser til. Det går da inn som nettolån i forbindelse med skipsimporten omkring 1 milliard, så det bare kommer 1,3 milliarder til belastning på det løpende valutabudsjett. Hadde vi ikke hatt denne selvfinansieringsordningen for denne del av tonnasjen, ville vi ha måttet kutte ned vår import med 1 milliard kroner, for kontraktene om bygging av båtene var der, og den valutaen ville måttet ut.

For øvrig har saken også en annen side som er av rent finansiell art. Hadde man ikke hatt selvfinansieringsordningen, men fri valutaadgang for å dekke disse kontraktene, kunne rederne forsøke å dekke 1 milliard kroner fra de norske finansinstitutter, og da hadde det ikke blitt så enkelt for kreditt i dette land til en rekke andre ting man har ønsket å gjøre. Ut fra dette synspunkt er det derfor en meget stor fordel om man, når det er nødvendig, kan få disse betalingene strukket ut noe i tid, i stedet for å få dem så konsentrert som det ville være hvis man sa at det var automatisk adgang til å få valuta til hvilken som helst kontrahering som hadde skjedd.

Det ordningen gir, er altså at vi ikke avskjærer oss muligheten for å ha en slik fremgangsmåte. Et helt annet spørsmål er hvilken intern ordning vi har til enhver tid, og det er en sak som vil bli tatt opp.

Wikborg: Det avgjørende er jo der om dette aksepteres av de andre. Det forstår jeg at det gjøres.

Statsråd Skaug: Det har vært akseptert fullt ut.

*Kapitel VIII. USYNLIGE TRANSAKSJONER.
Artikkel 29.*

Fung. formann: Ingen har bede om ordet her.

*Kapitel IX. ØKONOMISK POLITIKK.
Artikkel 30.*

Fung. formann: Er det nokon som vil ha ordet?

Artikkel 31. Generelle bestemmelser om fremgangsmåten ved konsultasjon og klager.

Fung. Formann: Ingen har bede om ordet.

Kapitel XI. INSTITUSJONENE.

Artikkel 32. Rådet.

Fung. formann: Artiklen om rådet er vel det viktigaste her. Er det nokon som vil ha ordet?

Då skulle eg mest ikkje tru det var naudsynt å gå noko lenger.

Det var då spørsmål om det var nokon som hadde noko elles å seie til denne saka?

Ingvaldsen: Det er en ting jeg på en måte savner, når vi nå snart skal sluttbehandle denne store sak. Den vil jo medføre endringer på en rekke områder, og den vil også medføre konsekvenser som det vel ikke er noen gitt å overskue, men at det blir en del ubehagelig innimellom, er helt sikkert. De sier alle sammen, og jeg selv blant dem, at vi er nødt til å gå med. Gikk det ikke an å få en formulering av hvorfor vi er nødt til å gå med i dette? Jeg synes det ville være formelt riktig om det også fra Regjeringens side ble pekt på hvilke fordeler vi ville gå glipp av, og hvilke store ulemper vi ville komme opp i hvis vi ikke gikk med i denne ordning.

Fung. formann: Men er det ikkje tidsnok å ta dette når konvensjonen ligg føre til ratifikasjon?

Ingvaldsen: Men jeg synes Regjeringen skulle få litt tid til å tenke på det.

Statsråd Skaug: Jeg kan forsikre at Regjeringen har tenkt på de sider av saken i lang, lang tid. En annen sak er at enhver sikkert vil forstå at det å peke konkret på dette og i tall gi en debet- og kreditside for det er en nesten umenneskelig oppgave, i all fall en umenneskelig oppgave for en regjering, fordi en ikke får holdbare oppgaver fra næringslivets side om dette. Men det skal bli gjort så langt det overhodet er mulig.

Fung. formann: Så vil eg gjerne spørje stortingspresidenten om handsaminga vidare i Stortinget.

Hønsvold: Det er forutsetningen at vi skal ha et nytt hemmelig møte mandag kl. 11 for å diskutere statsråd Skaugs redegjørelse. Den har ikke vært diskutert i Stortinget. Vi kan ikke nøye oss bare med behandlingen i den utvidede utenrikskomite, hele Stortinget må få anledning til å si sin mening om saken.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å si at jeg har forstått denne behandling slik at man stort sett har sluttet opp om de hovedsynsmåter som handelsministeren og industriministeren har gitt uttrykk for, og at denne komite er kommet til samme konklusjon som de to ministre. Regjeringen har, etter hva det er blitt meddelt av statsråd Skaug, ennå ikke tatt noe realitetsstandpunkt. Men denne behandling i den utvidede utenrikskomite må jo ha den hensikt at vi ikke bare skal bli orientert, men at vi også skal si hva vi mener om saken. Jeg ville derfor anse det for formålstjenlig

om man kunne ha fått et konkret uttrykk for at de synsmåter som er kommet fram fra handelsministeren og industriministeren, stort sett dekker utenrikskomiteens mening om de problemer som foreligger. Det fiskeriministeren har gitt uttrykk for, har vi jo allerede sagt noe om. Jeg tror det ville være nyttig, og spesielt ville det være nyttig for de to ministre som skal delta i de videre forhandlinger, at de fikk rede på hva vi mener om denne sak.

Det ble sagt av formannen at det var visse ting vi kunne komme tilbake til under ratifikasjonsdebatten. Det tror jeg vil være et alt for sent tidspunkt, for når vi kommer så langt at vi skal ratifisere overenskomsten, er vel muligheten for å få endringer helt minimale, for ikke å si at de ikke eksisterer. Jeg tror nok derfor at hvis man vil ha noen andre synsmåter fram enn de som det er gitt uttrykk for her, må man gjøre det enten i dette møte eller i det møte Stortinget skal ha mandag.

Fung. formann: Eg er einig med hr. Hønsvald i at det er for seint å få andre formuleringar når vi kjem fram til ratifikasjonen. Men eg forsto det slik at det hr. Ingvaldsen tala om, nærast var meint som eit «skuebrød» for publikum, med eit reknestykke for og mot.

Ingvaldsen: Det var meget alvorlig ment.

Med utgangspunkt i det stortingspresidenten uttalte, at Regjeringen ikke har tatt noe endelig standpunkt, men at den gjerne vil at vi skal, så vidt mulig, peke på vår mening om realiteten, vil jeg si at jeg synes det hadde vært rimelig at nettopp Regjeringen hadde foretatt en oppsummering av pro og kontra, for det må Regjeringen gjøre. Det er mulig at det er vanskelig å formulere, og at det bare kan bli en skjønnsmessig vurdering. Men jeg mener at først og fremst må vel Regjeringen gi et klart uttrykk for om den godtar dette, før den fremlegger det for Stortinget til vedtakelse.

Statsråd Skaug: Når Regjeringen ikke har presentert noe bestemt standpunkt overfor denne komite, er det av hensyn til komiteen selv, for at komiteen ikke skulle komme i den situasjon at Regjeringen ba komiteen om en redaksjon på noe Regjeringen allerede hadde tatt standpunkt til. Det at Regjeringen ikke har tatt noe endelig standpunkt, henger sammen med at vi har ønsket først å ha disse rådslagninger her i komiteen. Vi har gående rådslagninger med næringslivets og arbeidslivets organisasjoner samtidig med disse rådslagninger, og vi har ønsket på det grunnlag som foreligger, og som vi gjerne kan innrømme ikke er tilfredsstillende, å få den reaksjon som det er mulig å få, spesielt med hensyn til alternative formuleringer av konvensjonsteksten, hvis man har noe spesielt ønske i så henseende.

En vesentlig sak for oss har naturligvis også vært å få en reaksjon av Stortingets organer for Regjeringens senere behandling av fiskerisaken.

Regjeringen vil ta sitt standpunkt etter at disse konsultasjoner er ført til ende, og vil i den sammenheng også bygge på betraktninger om totaliteten i denne sak: Er det en fordel for oss å gå med? Bør vi stå utenfor? Har vi i realiteten et valg? Jeg

skal ikke uttale meg for de øvrige regjeringsmedlemmer, men i Regjeringen vil jeg hevde at etter den situasjon som foreligger i Europa, har vi ikke noe valg, uansett hva pluss og minus blir. Oppgaven blir da den gjennom de praktiske tiltak av forskjellig art som kan treffes, å redusere minusvirkningene og øke plussvirkningene, og å få en slik utforming av selve konvensjonsteksten som sett ut fra disse norske interesser er hensiktsmessig, og det å få en for Norge mest mulig hensiktsmessig utforming av konvensjonsteksten er noe som er fullt ut mulig uten at man i detalj kan si hva som er pluss, og hva som er minus.

Wikborg: Jeg er stort sett enig i det handelsministeren nå sa. Jeg har oppfattet behandlingen i komiteen slik at Regjeringen ønsker å få vite hvordan vi ser på de enkelte deler av konvensjonen. Men det siste store avsluttende vedtak kan vi ikke ta standpunkt til nå, selv om vi nok i vårt stille sinn vet hvilken vei det går.

Men jeg er helt enig med hr. Ingvaldsen i at det ville være nyttig å få en redegjørelse før vi skal ta det siste standpunkt, en redegjørelse som selvfølgelig ikke kan bli nøyaktig, den vil bero på en viss skjønnsmessig vurdering. Men man kan ta bransje for bransje: Hvordan vil fiskeriene stå? Hvordan vil treforedlingen stå? Hvordan vil ferro-legeringsvirksomhetene stå? osv. Det tror jeg vi trenger også av hensyn til opinionen i landet.

Statsråd Skaug: Dette har vi forutsatt som en vesentlig del av proposisjonen i saken. Og ikke bare det. Vi har i gang et større statistisk og uhyre komplisert arbeid hvor det gjelder å få fastslått hele balansen i systemet.

Wikborg: Jeg nevnte dette bare som et forbehold overfor det hr. Hønsvald sa. Den side av saken kan vi ikke ta standpunkt til nå.

Ingvaldsen: Det gledet meg å høre hva handelsministeren sa nå. Jeg vil da øke min ønskeliste i anledning det han sa, at det gjelder å minske minusvirkningene. Jeg, som stiller en smule med industri, må jo si at når man har gått med på dette, vil minusvirkningene skyldes at vi på så mange måter er hemmet, f.eks. gjennom våre skattebestemmelser, så vi ikke har den samme ekspansjonskraft i våre bedrifter som andre lands bedrifter har under ellers like naturlige forhold. Jeg ser det som en absolutt forutsetning at vi ikke blir dårligere stilt på det område.

Her vil jeg gjenta det som jeg vel forhåpentligvis har sagt ved hver eneste anledning, at vi har ikke sett noe fra Regjeringen i den retning, og det er flere år siden jeg var med i konferanser i Industridepartementet hvor det var forutsetningen at ved enhver sådan ordning med et større område, ville man justere bl.a. disse skattebestemmelsene i forhold til andre lands. Det er ikke gjort ennå, og nå går vi inn i dette frihandelsområde. Vi får da spesielle vanskeligheter, det er ikke til å komme bort fra.

Hønsvald: Hr. Ingvaldsen sa at man ikke kunne forlange at denne komite skulle ta noe standpunkt når ikke Regjeringen hadde bundet seg. I motsetning til hr.

Ingvaldsen er jeg takknemlig for at Regjeringen ikke har bundet seg før den har forelagt saken for Stortinget og for Stortingets organ. Jeg tror Regjeringen ville ha fått høre atskillige bebreidelser om den hadde sagt: «Dette har vi besluttet, dette er vårt standpunkt» - og den så etterpå kom og forela det for Stortinget og Stortingets organ. Og det ville vært bebreidelser som hadde sin berettigelse.

Behandlingsmåten har nå vært at man har lagt fram problemet for den utvidede utenrikskomite, for Stortinget og for stortingsgruppene, slik at de har kunnet behandle dette helt fritt og så komme fram med de synsmåter som ble resultatet av denne behandling. Jeg tror det har vært den eneste riktige og forsvarlige behandlingsmåte.

Ingvaldsen: En kort bemerkning. Teoretisk står Stortinget fritt selv om Regjeringen har bundet seg. Men det var ikke det uttrykk jeg brukte. Jeg ville vite om Regjeringen var så tilfreds med denne konvensjon at den ville gå inn for den, og – så vidt jeg skjønner – er det tilfellet.

Statsråd Skaug: Nei. Jeg gjorde i min redegjørelse i Stortinget uttrykkelig oppmerksom på at Regjeringen ikke hadde tatt standpunkt til denne konvensjon og dens bestemmelser, men at den før den gjorde det, ønsket å få de råd og få fremlagt de synspunkter den kunne få fra Stortinget og dets organer og fra en fylldig representasjon av norsk næringsliv og norsk arbeidsliv. Jeg kan nevne f.eks. at fiskeriministeren har innkalt alle fiskerinæringens organisasjoner til et møte i morgen. Det er også en del av konsultasjonsvirksomheten. Hvis man her hadde hatt alvorlige bekymringer enten ved utformingen av bestemte artikler i konvensjonsutkastet eller ved konvensjonsutkastet som helhet, ville det nå være tidspunktet å gjøre det kjent for Regjeringen, så slike betraktninger kunne komme med i forbindelse med Regjeringens vurdering av situasjonen. Det er således vi har sett det hele tiden.

Kildal: Jeg vil bare få spørre handelsministeren om følgende: Da det gjaldt opplegget til den nordiske tollunion, kom det fra embetsmannsutvalget en meget detaljert redegjørelse om de forskjellige næringer og virkningene av et nordisk fellesmarked for dem. Vil det komme en tilsvarende analyse når det gjelder frihandelsområdet?

Statsråd Holler: Hvorvidt analysen vil bli tilsvarende, skal jeg ikke kunne si, men man arbeider i Industridepartementet med en meget grundig analyse av problemene, og så får vi se hvor langt vi greier å føre den frem. Vi skal forsøke å legge frem materialet så godt og fylldig som det er mulig for oss å gjøre det.

Fung. formann: Når det gjeld møtet mandag, synest eg det er naturleg at referatet derifrå ikkje blir offentleggjort på nokså lang tid, for dersom det skal bli offentleggjort om – lat oss seie 1, 2 eller 3 år, kan ein ikkje uttale seg så fritt som ein kan gjere dersom dette blir halde hemmeleg. Det er mange ting ein kan seie, som

seinare kan bli brukt av våre partnarar som tolkingsgrunnlag. Vi kan t.d. seie at vi er redde for at regelen om eksportavgift også kan ramme elektrisk kraft. Det er klårt at dersom ein kan risikere at det kan kome til våre partnarar, går det ikkje an å seie noko slikt i Stortinget, for då kan dei seinare seie: Der ser ein at nordmennene har vore redde for det, dei har vore merksame på det sjølv. Det må derfor vere klårt at referatet må haldast hemmeleg i lang tid.

Hønsvald: Jeg er klar over at man må innrette behandlingsmåten slik at alle kan uttale seg helt fritt. Derfor er møtet hemmelig.

Hvordan behandlingsmåten blir i Sverige og Danmark, kjenner jeg ikke til, men jeg skulle anta at man der har noenlunde de samme bekymringer som vi har når det gjelder spørsmålet om offentliggjørelse.

Ingvaldsen: Jeg er prinsipiell motstander av at det skal være hemmelige møter, og jeg tror også at man i dette tilfelle overvurderer betydningen av det. Vi kan være engstelige for at eksportavgiften kan forbindes med elektrisk kraft. Kan det være noe farlig at det blir sagt? Det må vel være helt innlysende at også andre land har tenkt på den ting.

Statsråd Skaug: Som vi har nevnt før, har øyensynlig de andre landene ikke tenkt over den side, og jeg stiller et stort spørsmålstegn ved om det er hensiktsmessig å henlede oppmerksomheten på problemet i unødig grad.

Møtet hevet kl. 12.40.